

Akademija TKT–JZP: JV SLOVENIJA

Dolenjska, Bela krajina, Kočevsko-ribniško območje

Strokovna podpora procesu trajnostne in krožne transformacije modelov načrtovanja in upravljanja javnih zelenih površin (JZP)

Zaključno poročilo

Ljubljana, 30.4.2026

Dokument **Zaključno poročilo** je rezultat Aktivnosti 2 in 3 programa Akademija TKT–JZP: *Strokovna podpora procesu trajnostne in krožne transformacije modelov načrtovanja in upravljanja javnih zelenih površin (JZP)* v sklopu istoimenskega javnega naročila. Ukrep delno financira Evropska unija iz sklada Next Generation EU. Ukrep se izvaja v okviru nacionalnega Načrta za okrevanje in odpornost, Razvojno področje 1: Zeleni in digitalni prehod, Komponenta 5: Krožno gospodarstvo - učinkovita raba virov, ukrep C1.K5.IB »Krepitev ekosistema za krožno gospodarstvo«.

Odgovorna eksperta:

Tatjana Fink, MBA in mag. Danilo Tič

Izražena stališča in mnenja so samo avtorjeva in nujno ne odražajo stališč Evropske unije ali Evropske komisije. Niti Evropska unija niti Evropska komisija zanje ne moreta biti odgovorni.

KAZALO

POVZETEK	4
1. SINTEZA ANALITIČNIH UGOTOVITEV	5
2. OPIS DELA IN METODOLOGIJE	7
2.1. DELAVNICE Z DELEŽNIKI	8
2.2. ANKETA MED PREBIVALCI	9
3. IZZIVI IN POTREBE NA PODROČJU JZP	18
4. VIZIJA STRATEŠKEGA USPEHA	20
4.1. VIZIJA JV REGIJE SLOVENIJE IN VIZIJA OBČIN	20
5. IZVEDBENI PROJEKTI REGIJE	25
5.1. KLJUČNE POLITIKE NA PODROČJU JZMP	25
5.2. POTENCIALNI VIRI FINANCIRANJA JZMP	28
5.3. IZVEDBENI PROJEKT 1: DOSTOPNOST DO ZELENO MODRE INFRASTRUKTURE	32
5.4. IZVEDBENI PROJEKT 2: URBANE ZELENE POVRŠINE V JV SLOVENIJI	40
5.5. IZVEDBENI PROJEKT 3: JEDRNA KRAJINA ZELENO-MODRE INFRASTRUKTURE	50
5.6. IZVEDBENI PROJEKT 4: VARSTVO IN KREPITEV VODNIH VIROV	59
6. ZAKLJUČEK	68
VIRI IN LITERATURA	69

Kazalo slik

Slika 1: Oddaljenost JZMP	Slika 2: Pogostost uporabe JZMP	9
Slika 3: Namen uporabe JZMP		10
Slika 4: Vzdrževanje JZMP		10
Slika 5: Manjkajoči elementi v vročini		11
Slika 8: JZMP kot učne točke	Slika 9: JZMP kot prostor za umetnost	12
Slika 9: Obiski voda		13
Slika 10: Starostne skupine anketirancev	Slika 11: Anketiranci po občinah	16

Kazalo tabel

Tabela 1: Primerjava financiranja JZMP po državah	28
Tabela 2: EU viri financiranja JZMP	29
Tabela 3: Nacionalni viri financiranja JZMP	30
Tabela 4: Dodatni viri financiranja JZMP	31

POVZETEK

Jugovzhodna Slovenija je po površini največja slovenska razvojna regija, ki geografsko povezuje Dolenjsko, Belo krajino ter Kočevsko-ribniško območje in vključuje 21 občin. Regija razpolaga z izrazitim naravnim kapitalom ter pomembnimi prostorskimi in okoljskimi potenciali, ki predstavljajo pomembno razvojno osnovo za doseganje ciljev zelenega in digitalnega prehoda, prilagajanja na podnebne spremembe ter dolgoročne gospodarske konkurenčnosti regije.

Projekt TKT-JZP¹ se osredotoča na občine, vključene v Akademijo TKT-JZP, in sicer MO² Novo mesto ter občine Trebnje, Črnomelj, Kočevje, Metlika in Šentjernej. V raziskavo (anketo) so bili vključeni tudi prebivalci drugih občin Jugovzhodne Slovenije.

Analiza je pokazala, da se javne zelene in modre površine v večini občin še vedno obravnavajo sektorsko, projektno in razpršeno po prostorskih, prometnih, okoljskih, turističnih ter drugih razvojnih dokumentih. Manjka celosten koncept zeleno-modrega sistema, ki bi omogočal povezano načrtovanje zelenih površin, površinskih in podzemnih voda ter obrežnih območij. Takšna razdrobljenost zmanjšuje sinergijske učinke med sektorji, otežuje dolgoročno upravljanje ter zmanjšuje učinkovitost javnih investicij.

Regija trenutno nima vzpostavljenega enotnega institucionalnega modela za medobčinsko načrtovanje in upravljanje zeleno-modre infrastrukture. V Sloveniji prav tako ni vzpostavljenega systemskega modela regionalnega financiranja zeleno-modre infrastrukture, kot ga poznajo številne evropske države, kjer imajo regije zagotovljene stabilne razvojne vire za dolgoročno izvajanje strateških projektov. Regije in občine so zato pogosto odvisne predvsem od časovno omejenih razpisov in razdrobljenih virov financiranja, kar otežuje dolgoročno načrtovanje, izvajanje in vzdrževanje večjih razvojnih projektov. Za učinkovitejši razvoj področja bo nujna vzpostavitev stabilnih in predvidljivih finančnih mehanizmov na ravni države, ki bodo regijam omogočali dolgoročno načrtovanje zeleno-modre infrastrukture.

Pomembno systemsko vrzel predstavlja tudi pomanjkanje enotnega sistema kazalnikov, standardiziranih podatkov ter primerljivih metod spremljanja učinkov investicij na okolje, zdravje prebivalcev, podnebno odpornost, kakovost bivanja in regionalni razvoj. Brez merljivih kazalnikov je oteženo spremljanje učinkov javnih investicij, primerjava med regijami ter učinkovitejše usmerjanje prihodnjih razvojnih politik.

Analiza obstoječih projektov kaže visoko razvojno aktivnost predvsem na področju urejanja obrežij rek in jezer, urbanih parkov, rekreacijskih in skupnostnih površin. Poseben potencial predstavljajo reke Krka, Kolpa, Rinža, Lahinja in Temenica ter Kočevsko jezero, ki predstavljajo močno hrbtenico zeleno-modrega sistema regije. Projekti so pogosto kakovostni, vendar med seboj nepovezani ter močno odvisni od razpisnih rokov, pomanjkanja analitičnih podlag in omejenih kapacitet občin.

Pomemben izziv ostaja tudi dolgoročno upravljanje in vzdrževanje zeleno-modre infrastrukture, saj številne občine nimajo zadostnih finančnih, kadrovskih in organizacijskih kapacitet za učinkovito upravljanje obsežnejših sistemov.

---

¹ TKT-JZP: Projekt Trajnostne in Krožne Transformacije – Javne Zelene Površine

² MO – mestna občina

Razvojna priložnost regije je v pospešeni digitalizaciji načrtovanja, upravljanja in vzdrževanja JZMP³. Digitalna orodja, kot so GIS evidence, digitalni dvojčki javnega prostora, pametni senzori za spremljanje rabe vode, tal, vegetacije in mikroklima ter digitalne participativne platforme, omogočajo učinkovitejše upravljanje javnih sredstev, boljše obvladovanje tveganj ter merljivo doseganje okoljskih in podnebnih ciljev.

Javne zelene in modre površine predstavljajo tudi ključno naravno prilagoditveno infrastrukturo za blaženje posledic podnebnih sprememb. Prispevajo k zmanjšanju urbanih toplotnih otokov, zadrževanju in ponovni rabi padavinskih voda, zmanjšanju poplavne ogroženosti, izboljšanju mikroklimatskih razmer ter kakovosti zraka.

Pomembno vplivajo na zdravje prebivalcev, kakovost bivanja, telesno aktivnost, duševno in fizično zdravje, medgeneracijsko povezovanje ter dostopnost do kakovostnih javnih prostorov.

Urejeni dostopi do rek, jezer in drugih vodnih površin predstavljajo pomemben, vendar v regiji še vedno premalo izkoriščen razvojni potencial.

Razvoj zeleno-modrih javnih površin ima tudi izrazit gospodarski in zaposlitveni potencial. Odpira prostor za razvoj novih delovnih mest prihodnosti, zagonskih podjetij ter inovativnih poslovnih modelov na presečišču zelenih tehnologij, digitalnih rešitev, urbanizma, turizma in kreativnih industrij ter prispeva k ciljem zelenega in digitalnega prehoda.

Na podlagi analize se kot ključna razvojna usmeritev prepoznava vzpostavitev regijsko usklajenega modela upravljanja JZMP, ki vključuje standardizirane in digitalizirane upravljavske podlage, sistem kazalnikov, dolgoročne modele financiranja ter institucionalno okrepljeno vlogo regijskega razvojnega centra. Ta lahko koordinira večletne regijsko pomembne projekte, ki povezujejo zeleno-modro infrastrukturo, kakovost življenja prebivalcev, trajnostni turizem, podnebno odpornost ter gospodarski razvoj regije.

Takšni projekti lahko predstavljajo demonstracijske modele zelenega, digitalnega in podnebno odpornega razvoja ter platformo za vključevanje podjetništva, inovacij in zagonskih podjetij z možnostjo prenosa rešitev v druge slovenske regije in širše.

1. SINTEZA ANALITIČNIH UGOTOVITEV

Analiza stanja JZMP v JV Sloveniji kaže, da ima regija izjemen naravni potencial za razvoj kakovostnega življenjskega okolja, trajnostnega turizma ter podnebno odpornih naselij. Obsežni gozdovi, številni vodni sistemi ter razmeroma nizka stopnja urbanizacije predstavljajo pomembno razvojno prednost regije. Hkrati pa analiza kaže, da potenciali zeleno-modre infrastrukture še niso dovolj sistematično vključeni v prostorsko načrtovanje, upravljanje prostora in razvojne politike na lokalni, regionalni in državni ravni.

Analitične ugotovitve temeljijo na pregledu obstoječih strateških dokumentov, strokovnih analizah, rezultatih delavnic z deležniki ter anketi med prebivalci. Na tej osnovi so bili prepoznani ključni razvojni potenciali, izzivi in sistemske vrzeli na področju upravljanja javnih zelenih in modrih površin.

---

³ JZMP – javne zelene modre površine

1. Naravni potenciali regije

JV Slovenija razpolaga z bogato mrežo naravnih ekosistemov, ki vključujejo vodne sisteme, gozdove, kmetijske krajine ter številna območja naravne in krajinske dediščine. Med najpomembnejše vodne sisteme sodijo reke Krka, Kolpa, Lahinja, Temenica, Rinža, Rudniško jezero ter številni manjši vodotoki in kraški vodni sistemi.

Ti ekosistemi predstavljajo pomemben naravni kapital regije, saj prispevajo k ohranjanju biotske raznovrstnosti, izboljšanju mikroklimе ter ustvarjanju pogojev za rekreacijo, turizem in kakovostno bivanje. Obrečni prostori imajo velik potencial za razvoj javnih zelenih površin, rekreacijskih poti in naravnih kopališč.

Poleg vodnih sistemov predstavljajo pomemben element naravne krajine tudi obsežne gozdne površine, zlasti na območju Kočevske, Gorjancev in drugih hribovitih delov regije. Ti ekosistemi zagotavljajo pomembne ekosistemske storitve, kot so zadrževanje vode, blaženje podnebnih sprememb, ohranjanje biotske raznovrstnosti ter zagotavljanje prostora za rekreacijo in trajnostni turizem.

2. Dostopnost zelenih in modrih površin

Kljub velikemu naravnemu potencialu analiza kaže, da dostopnost zelenih in modrih površin za prebivalce pogosto ni ustrezno urejena. V številnih naseljih primanjkuje kakovostno urejenih parkov, rekreacijskih površin ali urejenih dostopov do rek in vodnih površin.

Obrečni prostori so pogosto slabo urejeni ali infrastrukturno nepovezani z urbani območji. V mnogih primerih ni urejenih sprehajalnih poti, vstopnih točk do vode ali osnovne javne infrastrukture, kot so klopi, senčne površine, pitniki ali javna razsvetljava.

Poseben izziv predstavlja tudi prostorska nepovezanost zelenih površin, saj v številnih občinah ni vzpostavljenih sistemov zelenih koridorjev ali rekreacijskih poti, ki bi povezovali parke, gozdove in vodne površine v enoten sistem.

3. Upravljanje in institucionalne vrzeli zeleno-modre infrastrukture

Na ravni države še ni oblikovanega celovitega systemskega pristopa, ki bi povezoval različna področja javnih politik, kot so upravljanje voda, varstvo narave, prostorsko načrtovanje, mobilnost in turizem. Posledično je razvoj teh sistemov pogosto razdrobljen med različne sektorske politike.

Na regionalni ravni prav tako ni oblikovanih institucionalnih struktur, ki bi koordinirale razvoj večjih projektov zeleno-modre infrastrukture. V upravljanje JZMP so vključene občine, komunalna podjetja, državne institucije ter različni koncesionarji. Takšna razdeljenost pogosto vodi do nepovezanega načrtovanja in upravljanja prostora. Udeleženci delavnic so zato večkrat poudarili potrebo po bolj sistematičnem in integriranem upravljanju te infrastrukture.

4. Podnebna odpornost ter vloga zelenih in modrih površin

JZMP imajo pomembno vlogo pri prilagajanju naselij na podnebne spremembe. Drevesa, parki in vodni sistemi prispevajo k zmanjševanju toplotnih otokov v mestih, izboljšanju kakovosti zraka ter uravnavanju vodnega režima.

Analiza kaže, da številna urbana območja v regiji nimajo dovolj sistematično načrtovanih zelenih površin, ki bi prispevale k izboljšanju mikroklimе in zmanjševanju negativnih vplivov podnebnih sprememb. Pri načrtovanju razvoja zelenih površin je zato pomembno upoštevati načela trajnostnega urbanega razvoja, med drugim tudi načelo 3–30–300, ki določa minimalne standarde prisotnosti dreves in dostopnosti zelenih površin v urbanem prostoru. Na delavnicah

smo temu načelu dodali še 3.000, kar pomeni, da naj bi vsako večje naselje imelo dostop do vodne površine v razdalji največ 3.000 m.

5. Financiranje, kazalniki in podatkovni sistemi

Pomemben izziv predstavlja tudi pomanjkanje stabilnih finančnih mehanizmov za dolgoročno načrtovanje, upravljanje in vzdrževanje javnih zelenih in modrih površin. Večina projektov je trenutno odvisna predvsem od posameznih evropskih razpisov ali omejenih proračunskih sredstev občin. Takšen model financiranja pogosto ne omogoča dolgoročnega načrtovanja razvoja in sistematičnega upravljanja teh sistemov.

Za stabilen razvoj zeleno-modre infrastrukture bi bilo zato smiselno razviti bolj dolgoročne modele financiranja, ki bi vključevali kombinacijo evropskih sredstev, nacionalnih programov, regionalnih razvojnih instrumentov ter partnerstev z zasebnim sektorjem.

Analiza je pokazala tudi pomanjkanje standardiziranih kazalnikov za spremljanje razvoja javnih zelenih in modrih površin. V večini občin trenutno ni enotnega sistema kazalnikov, ki bi omogočal spremljanje dostopnosti zelenih površin, kakovosti vodnih ekosistemov, podnebnih učinkov zelenih površin ali družbenih učinkov uporabe javnega prostora.

Poleg tega so podatki o zelenih in modrih sistemih pogosto razpršeni med različnimi institucijami, kar otežuje celovito analizo stanja in spremljanje učinkov razvojnih projektov.

6. Pomanjkanje regionalnih razvojnih projektov

Kljub velikemu naravnemu potencialu regije trenutno ni oblikovanih večjih regionalnih projektov zeleno-modre infrastrukture, ki bi povezovali več občin in omogočali celovit razvoj prostora.

Večina projektov je omejena na posamezne občine ali posamezne lokacije, kar zmanjšuje njihov razvojni učinek. Razvoj večjih regionalnih projektov bi omogočil boljše povezovanje naravnih sistemov, razvoj rekreacijskih in turističnih poti ter večjo prepoznavnost regije.

Te ugotovitve predstavljajo pomembno izhodišče za oblikovanje vizije razvoja in pripravo konkretnih razvojnih projektov na področju javnih zelenih in modrih površin.

2. OPIS DELA IN METODOLOGIJE

Proces priprave strokovnih podlag za trajnostno in krožno transformacijo modelov načrtovanja ter upravljanja JZP v JV Sloveniji je temeljil na kombinaciji analitičnih metod, participativnega vključevanja deležnikov ter pregleda dobrih praks. Cilj metodološkega pristopa je bil oblikovati celostno razumevanje stanja, potreb in razvojnih potencialov regije ter na tej osnovi pripraviti vizijo razvoja in predlog ključnih razvojnih projektov.

Pri pripravi strateških usmeritev so bile uporabljene metode, kot so analiza obstoječega stanja, vključevanje deležnikov, moderirane delavnice, anketa med prebivalci ter analiza dobrih praks. Proces je temeljil na participativnem pristopu, ki vključuje strokovnjake, župane občin in prebivalce. Pri pripravi analitičnih ugotovitev smo uporabili naslednje raziskovalne metode:

Teoretične (desk) metode:

- pregled strateških dokumentov, povezanih z JZP na nivoju EU in države;
- pregled strokovne literature s področja JZP;
- analiza zakonodaje in nacionalnih aktov;
- primerjalna analiza po državah in benchmarking dobrih praks;
- pregled obstoječe dokumentacije na nivoju regije in po občinah;
- analiza obstoječih dokumentov (povezanost na medregijskem nivoju);

- pregled vseh spletnih strani občin in javnih objav v zvezi JZP;
- pregled in analiza najboljših evropskih in svetovnih praks na področju JZP;
- analiza sekundarnih podatkov (Eurostat, OECD, Svetovna banka, itd.);
- pregled že izvedenih in tekočih projektov JZP po občinah.

Empirične metode:

- fokusne skupine: predstavitev Akademije TKT-JZP predstavnikom RC Novo mesto in občinam Kočevje, Trebnje, Črnomelj, Metlika, Šentjernej ter MO Novo mesto;
- globinski intervjuji z župani vseh udeleženih občin, strokovnimi službami na občinah, vodstvu RC Novo mesto, RIC Bela krajina in Zavodom za varstvo narave RS (ZRSVN), Območna enota Novo mesto;
- moderirane delavnice s strokovnjaki in predstavniki splošne javnosti;
- pogovori s splošno javnostjo;
- ankete med prebivalci;
- primeri dobrih praks občin.

2.1. Delavnice z deležniki

Izvedli smo štiri moderirane delavnice s strokovnjaki, odgovornimi za področja, ki se nanašajo na zeleno modre površine v posameznih občinah, predstavniki RC Novo mesto, predstavniki javnih zavodov ter predstavniki splošne javnosti.

Prva delavnica je bila namenjena predvsem pregledu obstoječega stanja in prepoznavanju ključnih razvojnih izzivov na področju JZMP v regiji.

Poseben poudarek je bil namenjen tudi **vlogi vodnih sistemov kot hrbtenice razvoja zeleno-modre infrastrukture**, saj številne reke v regiji predstavljajo pomemben naravni potencial za razvoj rekreacije, turizma in izboljšanje kakovosti bivanja. Prepoznali **smo štiri ključne teme:**

TEMA 1: **Finančna avtonomija za financiranje trajnostne in krožne transformacije JV Slovenije**

TEMA 2: **Ureditev urbanih središč**

TEMA 3: **Vode in modro-zelena infrastruktura**

TEMA 4: **Prepoznavnost JV regije kot vzorne regije na področju JZMP**

Druga delavnica je bila namenjena poglobljeni **analizi razvojnih potencialov ter oblikovanju SWOT** analize razvoja javnih zelenih in modrih površin v regiji. Na delavnici so bile predstavljene:

- dobre prakse evropskih držav na področju zeleno-modre infrastrukture,
- primeri evropskih zelenih prestolnic,
- modeli financiranja projektov zelenih in modrih površin v izbranih uspešnih državah
- vmesni rezultati ankete med prebivalci.

Tretja delavnica je bila namenjena oblikovanju skupne **vizije razvoja** zeleno-modre infrastrukture v regiji do leta 2035 in oblikovanju **»destination statement«**, ki opisuje zeleno stanje javnih zelenih in modrih površin v JV regiji Slovenije leta 2035.

Pregledali smo obstoječe vizije na nivoju regije in občin in ugotovili, da imajo vsi v svojih kratkih izjavah vizij tudi zeleno modre površine. Te strategije so v vseh občinah relevantne tudi za prihodnje obdobje. Zapisali smo 4 vidike »Destination statement« in sicer:

1. Vidik pričakovanj ključnih deležnikov (varna oskrba s pitno vodo, dostop do kakovostnih

zelenih površin, urejenih vodnih ekosistemov ter razvoj trajnostne mobilnosti in rekreacijskih poti).

2. Vidik zunanjih razmerij (medobčinsko in čezmejnega sodelovanje pri upravljanju voda, partnerstva z gospodarstvom in razvoj trajnostnega turizma).
3. Vidik notranjih procesov (digitalizacija upravljanja prostora, uporaba GIS sistemov in digitalnih dvojčkov, sistematičen monitoring naravnih procesov).
4. Vidik organizacijske kulture in strukture (razvoj kulture sobivanja z naravo, strokovno upravljanje zelenih površin ter dolgoročno financiranje).

Rezultat delavnice je bil celovit nabor izjav (**destination statement**) in določitev ključnih strateških izvedbenih projektov JV Slovenije, in sicer:

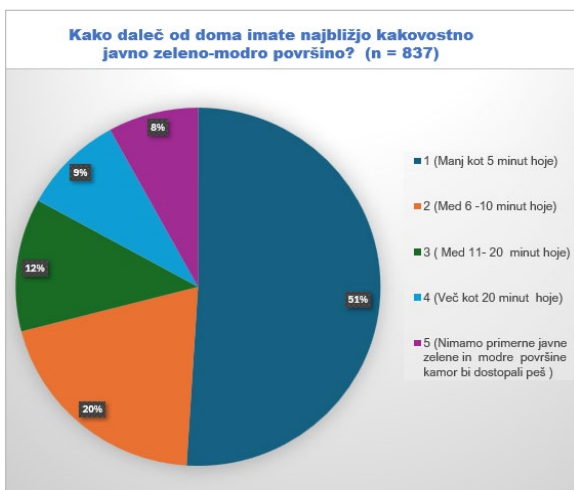
1. **Dostopnost do zeleno modre infrastrukture v JV Sloveniji**
2. **Urbane zelene površine v JV regiji**
3. **Jedrna krajina zeleno-modre infrastrukture**
4. **Varstvo in krepitev vodnih virov**

Četrta delavnica projekta TKT–JZP je bila namenjena **preverjanju izvedljivosti** predlaganih razvojnih projektov ter oblikovanju **systema kazalnikov za spremljanje** razvoja zeleno-modre infrastrukture v regiji, pregledu **virov financiranja** zelenih in modrih površin in določitvi morebitnih **tveganj** ter **ukrepov** za znižanje negativnih posledic.

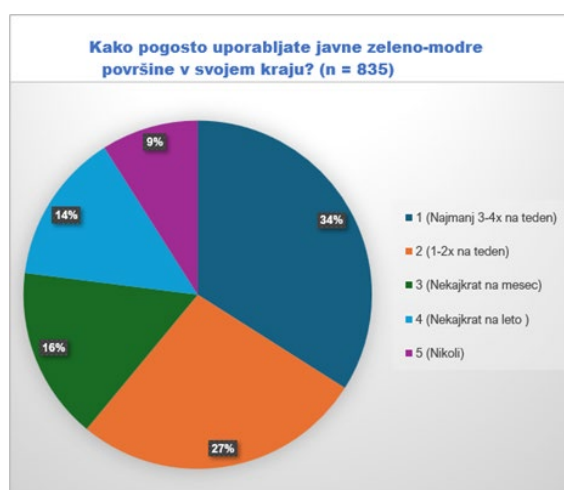
2.2. Anketa med prebivalci

Med prebivalci občin JV Slovenije smo izvedli anketo, ki je bila deležna zelo številčnega in proaktivnega odziva. Anketo je izpolnilo 837 prebivalcev občin Dolenjske, Bele krajine in Kočevsko-ribniškega območja. V anketi je sodelovalo 21 občin (12 dolenjskih, 3 belokranjske in 6 kočevsko-ribniških občin). Opozorili so na 78 pomanjkljivosti in podali so 443 predlogov za izboljšave.

Slika 1: Oddaljenost JZMP

Slika 2: Pogostost uporabe JZMP

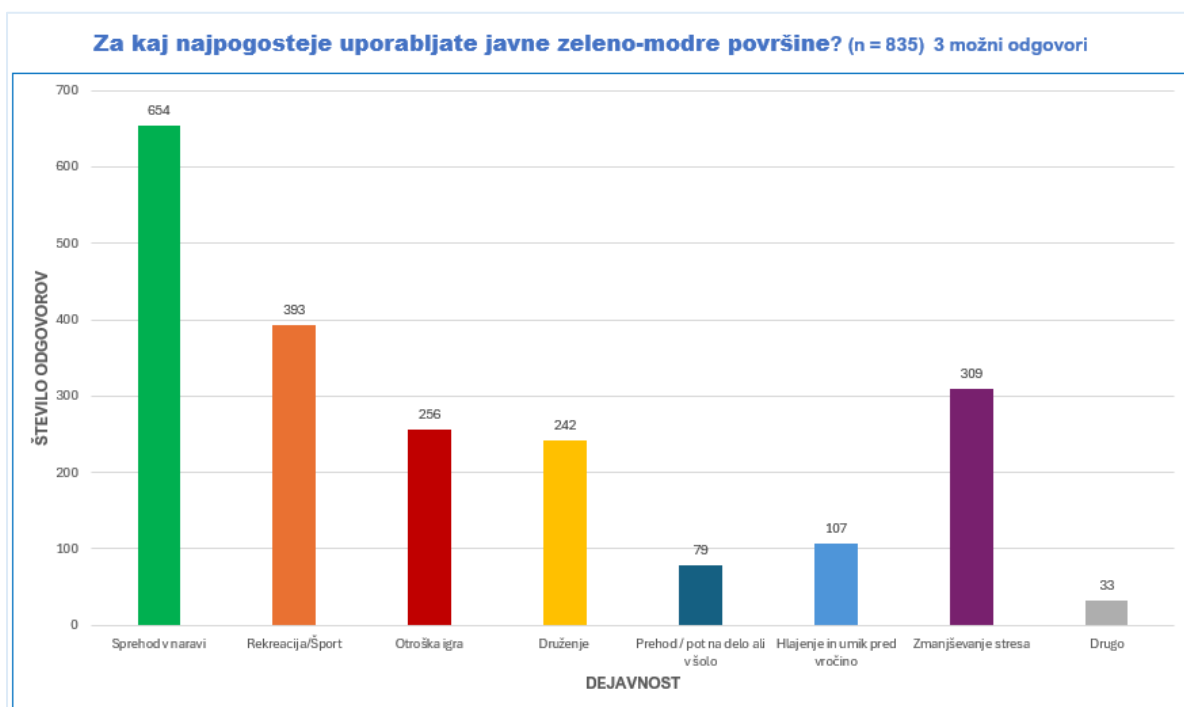

Skoraj tri četrtine anketirancev v JV regiji Slovenije ima dostop do javnih zeleno-modrih površin v največ 10 minutah hoje, kar v primerjavi z evropskimi mesti (med 50 in 60 %) pomeni bistveno

boljši rezultat.⁴ Le 8 % vprašanih pa meni, da nimajo primerne zelene in modre površine, do katere bi dostopali peš.

Več kot polovica (61 %) anketirancev zeleno-modre površine uporablja vsaj enkrat tedensko, tretjino pa trikrat ali večkrat tedensko. Samo 9 % prebivalcev pa zeleno-modre infrastrukture nikoli ne uporablja. Tisti, ki ne uporabljajo zeleno-modrih javnih površin med razlogi najpogosteje navajajo oddaljenost oziroma pomanjkanje površin v bližini, slabo dostopnost (parkirišča, kolesarske poti), pomanjkanje ali majhnost javnih zelenih površin ter slabo vzdrževanje (smeti, pasji iztrebki). Del prebivalcev ne uporablja urejenih javnih površin, ker že uporablja naravne površine (gozd, rob mesta).

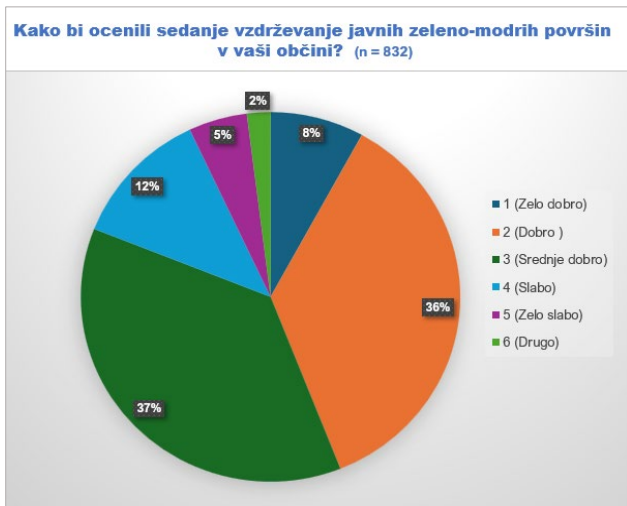
Slika 3: Namen uporabe JZMP

Prebivalci JV Slovenije zeleno-modro infrastrukturo najpogosteje uporabljajo za sprehode v naravi, zmanjševanje stresa, rekreacijo, uporabo otroških igrišč, druženja, ter za hlajenje v času vročine. Poleg tega je za njih pomembno še opazovanje narave, izobraževanje, vsakodnevne aktivnosti (prehodi na poti v službo, delo v naravi). Večino občin je podeželskih, kjer je narava pomemben del njihovega vsakdanjika. Izkazalo pa se je, da v posameznih predelih primanjkuje javnih zelenih površin v mestih, kar pomeni, da bi jih prebivalci uporabljali pogosteje, če bi jih bilo več in bi bile bolj urejene.

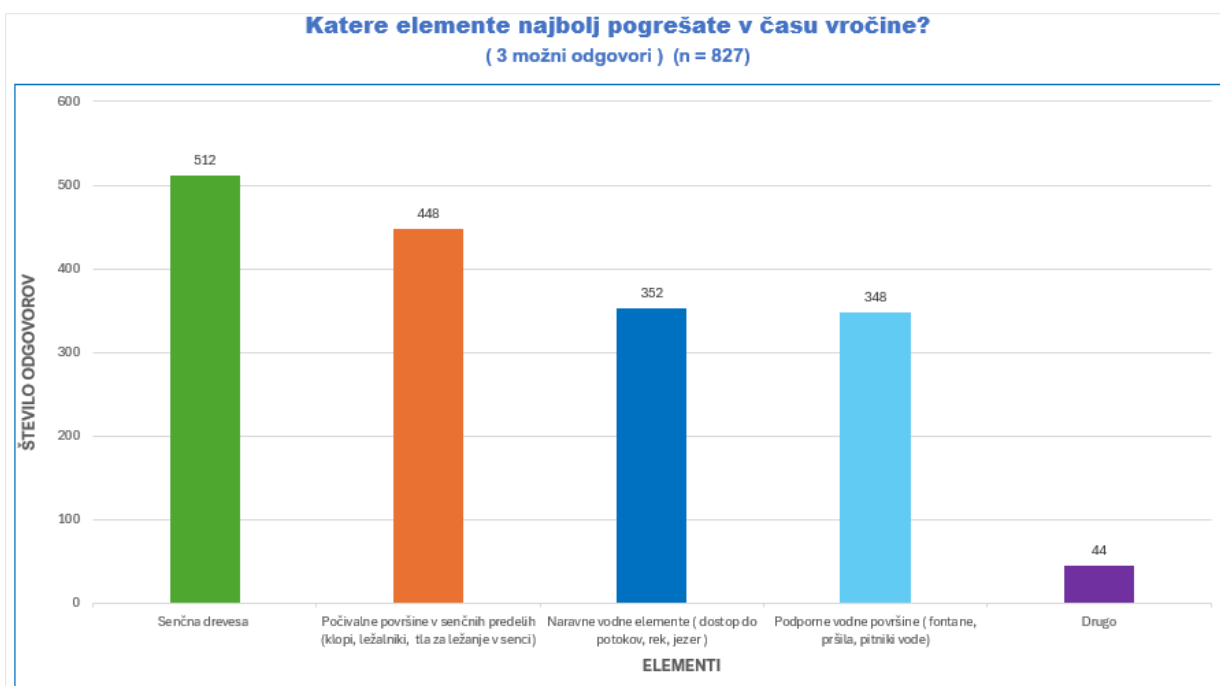
Slika 4: Vzdrževanje JZMP

⁴ Nature-in-european-cities https://www.co2news.sk/en/2026/04/14/nature-in-european-cities-why-we-need-the-3-30-300-rule-and-how-far-we-are-falling-behind-in-it/?utm_source=chatgpt.com

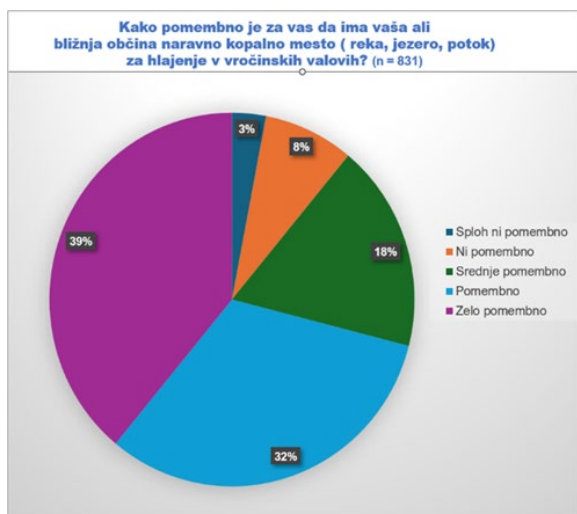
Tri četrtine anketirancev ocenjuje vzdrževanje javnih zeleno-modrih površin kot zelo dobro ali dobro, 12 % pa kot slabo in 5 % kot zelo slabo. Največ pripomb se nanaša na nezadostno in neredno vzdrževanje, pomanjkanje pravih parkov, ker prevladujejo športna igrišča, kritični pa so tudi glede posekov dreves in izgube zelenja v mestih ter neenakomerne kakovosti urejanja med naselji. V nekaterih primerih pa prebivalci javne zelene površine vzdržujejo kar sami.

Slika 5: Manjkajoči elementi v vročini

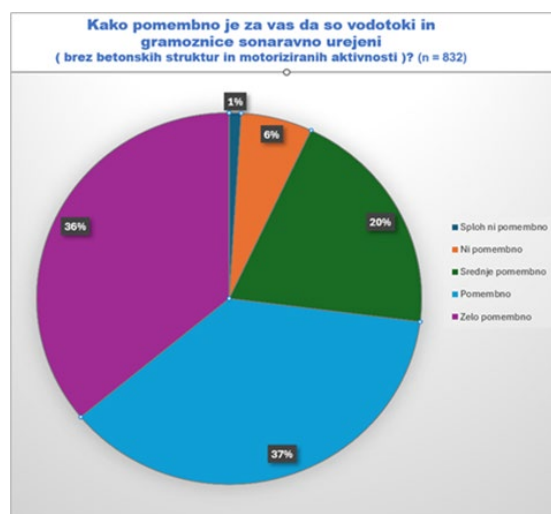

Prebivalci mest v JV Sloveniji zelo pogrešajo senčna drevesa, in sicer kar 512 anketirancev, oziroma 62 %. Poleg dreves pogrešajo še počivalne površine v senčnih predelih (448 odgovorov oziroma 54 %), naravne vodne elemente, še posebej pa dostop do potokov, rek in jezer (352 odgovorov oziroma 42 %), ter podporne vodne površine kot so fontane, pitniki in pršila (348 odgovorov oziroma 42 %). Med drugimi predlogi pa navajajo še kopališča in bazene ob rekah ter rekreacijsko infrastrukturo, kot je fitness na prostem.

Slika 6: Naravno kopalno mesto

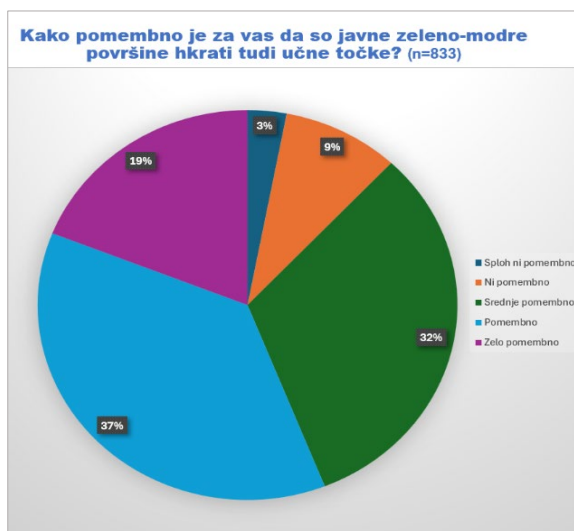
Slika 7: Sonaravna urejenost voda

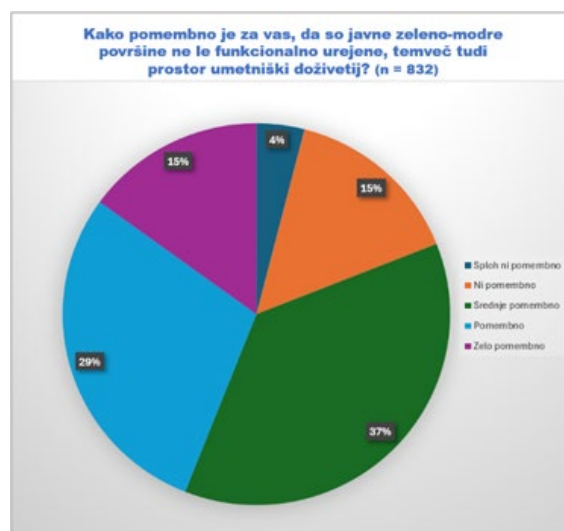
Prebivalci JV Slovenije si močno želijo urejenih kopalnih mest ob jezerih, rekah in potokih za hlajenje v vročinskih valovih. Za kar 39 % anketirancev je to zelo pomembno, za 32 % pa pomembno, kar skupaj predstavlja 71 % vseh odgovorov. Če dodamo še tiste, ki so odgovorili, da je to zanje srednje pomembno (18 %) jih je skupaj kar 89 %. Med tistimi, ki se jim to ne zdi pomembno, navajajo bližino morja, starost ali nezanimanje.

Pomembno se jim zdi tudi sonaravna ureditev vodotokov in gramoznic. Za kar 36 % je to zelo pomembno, za 37 % pa pomembno. Če prištejemo še tiste, ki jim je to srednje pomembno, takšne rešitve podpira kar 93 % medtem ko tistih, ki se jim to sploh ne zdi pomembno le 1 %.

Slika 6: JZMP kot učne točke

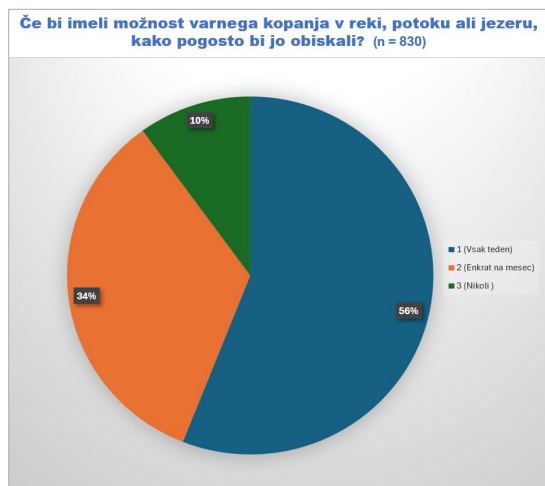
Slika 9: JZMP kot prostor za umetnost

19 % anketirancev meni, da so javno zelene površine zelo pomembne tudi kot učne točke. Če prištejemo tudi tiste, ki menijo, da je to pomembno, delež presega 56 %. Zelo visok delež pa predstavljajo še vsi, ki so se opredelili za odgovor srednje pomembno in sicer 32 %. Tako je vseh, ki menijo, da je pomembno v zelene in modre površine vključiti tudi učne točke skupaj 88 % in samo 12 % jih meni, da to ni ali sploh ni pomembno. Tudi pri vprašanju ali je pomembno, da so zeleno-modre površine tudi prostor umetniških doživetij, temu pritrjuje kar 81%

anketirancev (zelo pomembno: 15 %, pomembno: 29 % in srednje pomembno: 37 %). Za 15 % to ni pomembno, za 4 % pa sploh ni pomembno.

Slika 7: Obiski voda

Na vprašanje, kako pogosto bi obiskovali reke, potoke ali jezera, če bi imeli možnost varnega kopanja, je 56 % anketiranih odgovorilo, da bi jih obiskovali vsak teden, 34 % enkrat na mesec, le 10 % pa jih ne bi obiskovalo nikoli.

Med razlogi, zakaj teh lokacij ne bi obiskovali, najpogosteje navajajo zdravstvene omejitve, starost, slabšo dostopnost, onesnaženost vode, varnostne pomisleke, prisotnost ribičev ter kopanje živali. Ob tem prebivalci poudarjajo, da si ne želijo zgolj urejenih površin za kopanje, temveč celostno ureditev večnamenskih obvodnih javnih prostorov.

Analiza odprtih odgovorov prebivalcev kaže visoko stopnjo konkretiziranosti predlogov ter jasno izražene potrebe po bolj sistemskem razvoju javnih zeleno-modrih površin JV Slovenije. Predlogi prebivalcev presegajo zgolj želje po posameznih manjših ureditvah in kažejo na potrebo po celovitem pristopu k načrtovanju dostopnih, kakovostnih in podnebno odpornih javnih prostorov, ki povezujejo rekreacijo, varstvo naravnih virov, mobilnost, zdravje ter kakovost bivanja.

Posebej izstopa velik razvojni potencial obvodnih območij rek Krke, Temenice, Lahinje, Dobljice, Kolpe in Rinže ter Rudniškega jezera, kjer prebivalci prepoznajo priložnost za vzpostavitev novih javnih prostorov regionalnega pomena, hkrati pa opozarjajo na pomanjkljivo dostopnost, slabo vzdrževanje ter odsotnost dolgoročnega upravljanja teh površin.

Na podlagi analize predlogov prebivalcev smo vse predloge združili v sedem tematskih področij:

1. Ureditev rek, jezer in naravnih kopališč

Največ predlogov se nanaša na boljšo izrabo vodnih površin za rekreacijo, kopanje, športne aktivnosti in druženje. Prebivalci izpostavljajo, da ima regija izjemen vodni potencial, ki je trenutno premalo izkoriščen. Ključne lokacije:

- reka Krka (Novo mesto, Straža, Otočec–Kostanjevica) – ureditev mestne plaže na Loki, dodatni dostopi do vode, ureditev brežin, pomolov, vstopno-izstopnih točk ter čolnarn;
- Metliško kopališče / reka Kolpa (Metlika) – prenova kopališča, ureditev jezua, izboljšanje dostopov ter oživitev spremljajoče ponudbe;
- Temenica (Trebnje, Šentlovrenc, Benečija, Ponikve) – ureditev naravnih kopališč, dostopov do vode in obvodnih površin;
- Lahinja in Dobljica (Črnomelj) – ponovna aktivacija nekdanjih kopališč ter ureditev obvodnega prostora;
- potok Bistrica (Šentrupert) – sanacija vodotoka in ureditev območja za rekreacijo;
- Rinža (Kočevje) – čiščenje reke in ureditev obrežnega prostora;
- Rudniško jezero v Kočevju – ureditev plaž, dostopov in izboljšanje kakovosti prostora;
- izvir Krupe (Semič) ter potok Podturnščica (Dragatuš) – revitalizacija naravnih kopalnih območij.

2. Ureditev sprehajalnih, kolesarskih in rekreacijskih poti

Predlogi poudarjajo potrebo po boljši povezljivosti naselij, varni mobilnosti in dostopnosti naravnih območij brez uporabe avtomobila za pešce, kolesarje ter rekreativce. Ključne lokacije:

- Temenica (Trebnje–Štefan–Velika Loka–Ponikve) – neprekinjena pot ob reki;
- Vrhtrebnje–center Trebnjega – ureditev varne pohodne povezave z brvjo ali mostičem oziroma prehodom čez hitro cesto H1;
- Trebnje–Mirna – povezava obstoječih rekreativnih poti;
- Novo mesto – povezava Podbreznik–Štukljeva brv, območje Portovala in poti ob Krki;
- Črnomelj – poti ob Lahinji, Dobljčici ter proti Vojni vasi;
- Rudniško (Kočevsko jezero) – krožna pot okoli jezera;
- Kočevje – Lovski vrh – vzpostavitev rekreativne kolesarske povezave;
- Kočevje – Novo mesto – vzpostavitev medobčinske kolesarske povezave;
- Veliki Gaber – ureditev varnih rekreativnih poti in kolesarskih povezav v naravnem okolju;
- Metliška stara gmajna – ureditev sprehajalne poti oziroma rekreativne povezave.

3. Novi parki, več dreves in senčnih površin

Prebivalci pogosto opozarjajo na pregrevanje urbanih območij ter pomanjkanje kakovostnih zelenih površin. Predlogi vključujejo dodatne drevorede, senčna drevesa, zmanjšanje asfaltnih površin, zelena krožišča ter več parkovnih ureditev. Ključne lokacije:

- Novo mesto - območje DSO Novo mesto, Loka, Marof, Glavni trg, Šegova ulica, Drska;
- Črnomelj - Majer, Jurjevanjska draga ter Griček;
- Trebnje - mestno jedro;
- Kočevje - center mesta in nova stanovanjska območja;
- Metlika - Borštek in mestno jedro;

4. Otroška igrišča in športno-rekreacijske površine

Velik del prebivalcev opozarja na pomanjkanje kakovostnih površin za otroke, mladino in družine. Med dodatnimi predlogi prebivalcev se pojavljajo pobude za razvoj pump track poligonov, skate parkov, zunanjih fitnessov, plezalnih sten, večnamenskih športnih igrišč ter tematskih parkov. Ključne lokacije:

- Metlika (Borštek) – celovita prenova dotrajanega otroškega igrišča, sodobna igrala za različne starostne skupine ter izboljšanje družinam prijazne infrastrukture;
- Črnomelj – ureditev otroških igral, klopi, dodatnih zelenih površin ter razvoj športno-rekreacijskega območja (Majer), prenova obstoječih otroških igrišč, izboljšanje varnosti ter dodatna igrala za mlajše otroke (Loka), obnova obstoječega otroškega igrišča (Kajuhova ulica), nadgradnja območja z dodatnimi športno-rekreacijskimi vsebinami, več napravami za vadbo ter več sence (Jurjevanjska draga);
- Kočevje – širitev obstoječega otroškega igrišča z dodatnimi igrali in izboljšanjem kakovosti prostora (Kidričeva ulica) in ureditev varnega otroškega igrišča z certificiranimi igrali, plezalnimi elementi in dodatnimi vsebinami za otroke (Dolga vas);
- Trebnje – prenova neurejenih zelenih površin med stanovanjskimi bloki, obnova igral, klopi ter ureditev javnega prostora (Cankarjeva ulica), vzpostavitev novega otroškega igrišča, saj lokalna skupnost trenutno nima ustreznih površin za igro otrok (Zagorica pri Velikem Gabru), ureditev pasjega parka, pump track poligona, parka za rolkanje ter dodatnih rekreacijskih vsebin (Cvibljje), ter postavitev zunanjega fitnessa ob športnih igriščih.

- Novo mesto (območje Marofa / mestni park) – razvoj večjega tematskega družinskega parka po vzoru Tivolija ali Mosteca v Ljubljani.

5. Izboljšanje osnovne javne infrastrukture

Prebivalci opozarjajo, da številne obstoječe površine niso dovolj funkcionalne zaradi pomanjkanja osnovne opreme. Najpogosteje predlagajo klopi, pitnike, javne sanitarije, koše za odpadke, senčne elemente, razsvetljava, manjše spremljajoče gostinske objekte. Izpostavljene lokacije: Loka Novo mesto, Športni center Novo mesto, Kočevsko jezero, Metliško kopališče, Temenica Trebnje in Črnomelj.

6. Boljše vzdrževanje in upravljanje prostora

Analiza kaže, da prebivalci poleg novih investicij zelo jasno pričakujejo tudi vzpostavitev dolgoročnih modelov upravljanja, rednega vzdrževanja in boljše institucionalne odgovornosti za obstoječe javne zelene in modre površine. Prebivalci izpostavljajo:

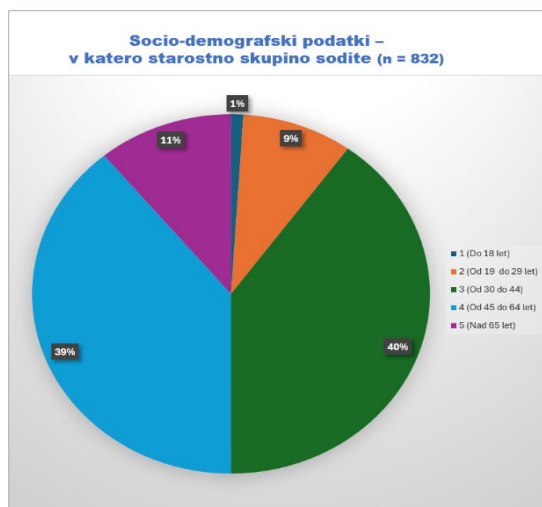
- potok Bistrica (Šentrupert) – sanacija vodotoka, ureditev obrežja in izboljšanje vzdrževanja območja;
- Krka (Novo mesto, Straža, Otočec–Kostanjevica) – odstranjevanje alg, čiščenje brežin, izboljšanje dostopov do vode ter redno vzdrževanje obvodnega prostora;
- Rudniško (Kočevsko jezero) – boljše vzdrževanje sprehajalnih poti, sanacija blatnih odsekov, ureditev dostopov, izboljšanje kakovosti izvedenih ureditev, več nadzora nad odpadki;
- Rinža (Kočevje) – čiščenje vodotoka ter izboljšanje kakovosti vode;
- Temenica (Trebnje) – urejanje brežin, košnja, čiščenje in vzdrževanje sprehajalnih poti;
- izvir Krupe (Semič) – čiščenje izvira in izboljšanje urejenosti območja;
- Potok Podturnščica (Dragatuš) – obnova nekdanjih naravnih kopališč in izboljšanje vodotoka;
- otroška igrišča v Črnomlju, Metliki, Trebnjem in Kočevju – prebivalci opozarjajo na dotrajano opremo, vandalizem, slabo vzdrževanje ter pomanjkanje opreme;
- javne zelene površine v več občinah – večkrat so bili izpostavljeni problemi odpadkov, košnje, vandalizma, onesnaževanja in neustreznega upravljanja.

7. Razvoj vključujočih, medgeneracijskih in terapevtskih javnih prostorov

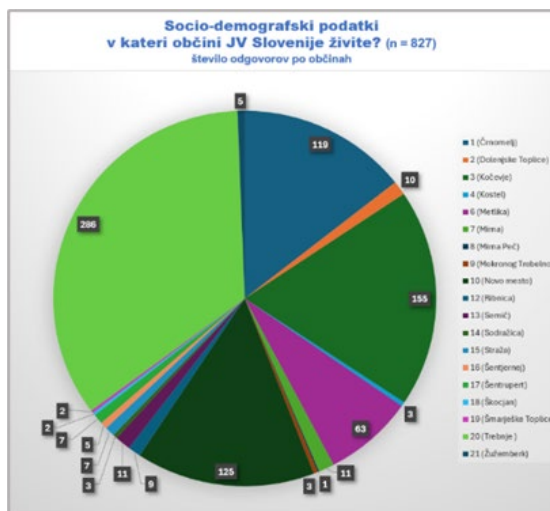
Najbolj konkretno je bil izpostavljen predlog celovite prenove zelenih površin ob Domu starejših občanov Novo mesto, kjer prebivalci predlagajo ureditev približno 6.000 m² zunanjih površin v kakovosten medgeneracijski park z varnimi sprehajalnimi potmi, počivališči, senčnimi območji, prostori za druženje, dodatnimi zasaditvami ter površinami za terapevtske aktivnosti. Posebej izpostavljajo tudi povezovanje z VDC Novo mesto, OŠ Šmihel, OŠ Dragotina Ketteja ter krajevni skupnostnima Šmihel in Drska.

Med širšimi predlogi se pojavljajo tudi pobude za razvoj prostorov za stik z živalmi na območju Žabje vasi v Novem mestu, več senzoričnih in naravnih igral ter bolj vključujoče zasnovane javne površine za različne starostne skupine. Analiza kaže, da prebivalci vse bolj prepoznajo pomen javnih zeleno-modrih površin ne le kot rekreacijske infrastrukture, temveč tudi kot pomembnega prostora za socialno vključenost, zdravje, dobro počutje ter krepitev medgeneracijskih vezi.

Slika 8: Starostne skupine anketirancev

Slika 11: Anketiranci po občinah

V anketi je sodelovalo največ prebivalcev v starostni skupini od 30 do 44 leti (40 %), odstotek nižje pa so anketiranci med 45 do 64 let (39 %). Tretji po številu so prebivalci stari nad 65 let (11%), 9 % predstavlja skupina prebivalcev v starostni skupini med 19 do 29 leti, mlajši od 18 let pa v vzorcu predstavljajo 1%.

V anketi je, poleg vključenih občin v Akademijo TKT-JZP, sodelovalo tudi večina drugih občin JV Slovenije, skupaj 19 občin od 21. Največ anketirancev se je odzvalo v občini Trebnje (286), občini Kočevje (155), Mestni občini Novo mesto (125), občini Črnomelj (119) in občini Metlika (63), v vseh ostalih občinah pa je bilo tistih, ki so se odzvali na anketo, med 1 in 11.

2.3. SWOT ANALIZA

PREDNOSTI	SLABOSTI
<ol style="list-style-type: none"> 1. Vse sodelujoče občine imamo v viziji zeleno – modro – zdravo usmeritev za dobro prebivalcev in narave. 2. Imamo nekaj odličnih primerov dobrih praks v posameznih občinah, ki jih lahko prenesemo na nivo regije in širše; 3. Imamo izjemen naravni kapital (reke, gozdovi, hribčki), in ustrezno upravljanje gozdov, kar pozitivno vpliva na zdravje uporabnikov; 4. Ponosni smo na biotsko raznovrstnost še posebej svetovno rariteto – črnega močerila, kar je tudi turistična privlačnost; 5. Imamo veliko izkušenj z EU projekti, regijskim in mednarodnim sodelovanjem, kar nam omogoča pripravo skupnih regijskih projektov na področju JZMP. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Nimamo regijske, niti občinskih strategij za zeleno modre javne površine, kar vpliva na „ad hoc“ pripravo parcialnih projektov vezane na posamezne razpise. 2. Nimamo zagotovljenega dolgoročnega financiranja na nivoju regije, ki bi omogočilo predvidljivost in sistemski pristop; 3. Prenizka ozaveščenost v širši javnosti o pomenu trajnostnega upravljanja JZMP omogoča urbanistične rešitve, ki niso optimalne za zdravje in dobro počutje ljudi. 4. Nimamo definiranih in/ali spremljanih kazalnikov JZMP, zato nimamo realnih primerjav z najboljšimi in izhodišč za napredek. 5. Pomanjkanje strokovnih kadrov ne omogoča realizacijo večjih projektov JZMP v manjših občinah.
PRILOŽNOSTI	NEVARNOSTI
<ol style="list-style-type: none"> 1. Izmenjava dobrih praks na področju JZMP med občinami lahko pospeši izvedbo projektov in izboljša njihovo kvaliteto; 2. Aktivno vključevanje državnih organov v fazi priprave projekta za hitrejšo pridobitev vseh dovoljenj; 3. Okrepljen dialog z deležniki že v začetni fazi projekta in jasni kriteriji za deležnike v postopkih, bi znižali število pritožb in skrajšali roke izvedbe projektov; 4. Razvoj digitalnih tehnologij in aplikativnih rešitev na področju JZMP, je priložnost za inovativna podjetja; 5. Slovenska strategija JZMP z opredeljenimi KPI in določeni enotni kriteriji za vodenje registrov, bi zagotovili večjo preglednost. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Država nima interesa uveljaviti regijski model, ki ima lasten vir prihodkov; 2. Ni politične volje za pripravo državne strategije JZPM in zakonodajnih okvirov za to področje; 3. Zmanjšanje finančnih sredstev s strani države in EU za namene JZMP bi upočasnilo spremembe na tem področju; 4. Nepripravljenost občin za sodelovanje na področju JZMP; 5. Pomanjkanje strokovnih kadrov za upravljanje in vzdrževanje zelenih in modrih površin.

3. IZZIVI IN POTREBE NA PODROČJU JZP

Na podlagi analize stanja, intervjujev, izvedenih delavnic z deležniki ter ankete med prebivalci je bilo ugotovljeno, da razvoj javnih zelenih in modrih površin v JV Sloveniji spremljajo številni razvojni izzivi. Ti izzivi se nanašajo predvsem na področja prostorskega načrtovanja, institucionalnega upravljanja, financiranja, dostopnosti zelenih in vodnih površin ter pomanjkanja sistematičnega spremljanja razvoja zeleno-modre infrastrukture.

Za učinkovito izrabo naravnih potencialov regije bo potrebno v prihodnjih letih okrepiti celovit in sistemski pristop k razvoju zeleno-modre infrastrukture ter zagotoviti ustrezne razvojne mehanizme na lokalni, regionalni in državni ravni.

1. Vzpostavitev celostnega systemskega pristopa

Eden ključnih izzivov na področju JZMP je pomanjkanje celostnega systemskega pristopa k njihovemu načrtovanju, upravljanju in razvoju. Trenutno je upravljanje razdeljeno med več različnih sektorjev, kot so upravljanje voda, varstvo narave, prostorsko načrtovanje, komunalna infrastruktura, turizem in mobilnost. Zaradi takšne razdrobljenosti pogosto prihaja do nepovezanega načrtovanja prostora in omejene učinkovitosti razvojnih projektov.

Za dolgoročni razvoj zeleno-modre infrastrukture bo zato potrebno okrepiti medsektorsko sodelovanje, povezati področja upravljanja voda, prostora, mobilnosti in turizma, zagotoviti vključevanje zeleno-modre infrastrukture v prostorske in razvojne dokumente ter razviti celovit pristop k načrtovanju javnega prostora.

2. Krepitev regionalnega sodelovanja

Pomemben izziv predstavlja tudi pomanjkanje institucionalnih mehanizmov za koordinacijo projektov na regionalni ravni. Naravni sistemi, kot so reke, gozdovi in rekreacijske poti, pogosto presegajo administrativne meje posameznih občin. Kljub temu razvoj večjih regionalnih projektov trenutno ni sistematično organiziran. Za učinkovitejši razvoj zeleno-modre infrastrukture bo potrebno:

1. vzpostaviti mehanizme za koordinacijo regionalnih projektov;
2. okrepiti sodelovanje med občinami;
3. razviti skupne razvojne programe na ravni regije;
4. spodbujati razvoj medobčinskih projektov.

Takšen pristop bi omogočil povezovanje naravnih sistemov v enoten regionalni prostor ter izboljšal možnosti za pridobivanje evropskih razvojnih sredstev.

3. Izboljšanje dostopnosti zelenih in modrih površin

Eden pomembnih razvojnih izzivov je tudi izboljšanje dostopnosti zelenih in modrih površin za prebivalce. V številnih naseljih v regiji primanjkuje urejenih parkov, rekreacijskih površin ali kakovostno urejenih obrečnih prostorov. Dostopi do rek in vodnih površin so pogosto neurejeni, infrastrukturno nepovezani ali težko dostopni. Posebno pozornost bo v prihodnje potrebno nameniti:

1. urejanju obrečnih prostorov;
2. vzpostavitvi sprehajalnih in kolesarskih poti ob vodotokih;
3. izboljšanju dostopnosti potokov, rek in jezer;
4. povezovanju parkov, gozdov in rekreacijskih površin v enoten sistem.

Pri načrtovanju razvoja zelenih površin bo pomembno upoštevati tudi sodobne standarde urbanega razvoja, kot je načelo 3–30–300, ki poudarja dostopnost dreves, parkov in večjih zelenih površin v urbanem prostoru.

4. Krepitev podnebne odpornosti naselij

Podnebne spremembe predstavljajo pomemben izziv tudi za razvoj urbanih območij v JV Sloveniji. Povečanje poletnih temperatur, pogostejši ekstremni vremenski dogodki ter spremenjeni padavinski režimi zahtevajo prilagoditev urbanega prostora. Zelene in modre površine imajo pri tem pomembno vlogo, saj prispevajo k zmanjševanju toplotnih otokov, izboljšanju mikroklima ter zadrževanju padavinskih voda. Za povečanje podnebne odpornosti naselij bo potrebno:

1. povečati delež dreves in zelenih površin v urbanih območjih;
2. razvijati mikroklimatske parke;
3. izboljšati zadrževanje padavinskih voda;
4. spodbujati naravne rešitve za prilagajanje podnebnim spremembam.

5. Vzpostavitev stabilnih modelov financiranja

Pomemben izziv predstavlja tudi pomanjkanje stabilnih finančnih mehanizmov za razvoj in vzdrževanje javnih zelenih in modrih površin.

Razvoj projektov je trenutno pogosto odvisen od posameznih projektnih razpisov ali omejenih proračunskih sredstev občin. Takšen pristop otežuje dolgoročno načrtovanje razvoja in sistematično upravljanje zeleno-modre infrastrukture. Za trajnostni razvoj bo zato potrebno:

1. zagotoviti stabilne finančne vire za razvoj in vzdrževanje JZMP;
2. okrepiti vključevanje evropskih razvojnih programov;
3. razviti modele regionalnega financiranja;
4. spodbujati večje integrirane projekte.

6. Razvoj sistemov kazalnikov in podatkovnih baz

Analiza stanja je pokazala tudi pomanjkanje enotnega sistema kazalnikov za spremljanje razvoja zelenih in modrih površin. V številnih občinah trenutno ni celovitih podatkov o:

1. dostopnosti zelenih površin;
2. kakovosti vodnih ekosistemov;
3. vplivu zelenih površin na mikroklimo;
4. družbenih in gospodarskih učinkih javnega prostora.

Za učinkovito načrtovanje razvoja bo potrebno vzpostaviti:

1. enoten sistem kazalnikov razvoja JZMP;
2. digitalne registre zelenih in modrih površin;
3. sisteme za spremljanje okoljskih in družbenih učinkov projektov.

7. Razvoj večjih regionalnih projektov

Eden ključnih razvojnih izzivov regije je tudi pomanjkanje večjih integriranih projektov zeleno-modre infrastrukture. Večina obstoječih projektov je omejena na posamezne občine ali manjša lokalna območja, kar zmanjšuje njihov razvojni učinek. V prihodnje bo pomembno razvijati večje projekte, ki bodo povezovali rečne sisteme, rekreacijske poti, zelene površine in turistične destinacije. Takšni projekti lahko pomembno prispevajo k izboljšanju kakovosti bivanja, povečanju turistične privlačnosti regije ter večji prepoznavnosti JV Slovenije.

4. VIZIJA STRATEŠKEGA USPEHA

4.1. Vizija JV regije Slovenije in vizija občin

VIZIJA JV REGIJE SLOVENIJE

»Regija Jugovzhodna Slovenija je **regija trajnostnega razvoja**, ki v evropskem prostoru predstavlja **kakovostno bivalno okolje** s stabilnim in dolgoročnim sistemom **ekonomske, družbene** in **okoljske** vzdržnosti.«

Vizija MESTNE OBČINE NOVO MESTO

Novo mesto je zeleno in modro regionalno središče, kjer so reka Krka, mestni parkovni sistemi in zelene soseske povezani v kakovostno urbano okolje za delo, bivanje in ustvarjalnost.

Vizija OBČINE TREBNJE

Trebnje je uravnotežena skupnost, ki povezuje reko Temenico, zelene javne površine in mobilnost v mrežo prostorov za gibanje, druženje in zdravo vsakdanje življenje vseh generacij.

Vizija OBČINE KOČEVJE

Kočevje je zgled sobivanja narave in mesta, kjer obsežni gozdovi, vodni sistemi in javni prostori tvorijo temelje za zdravo skupnost, zeleno gospodarstvo in odpornost na podnebne spremembe.

Vizija OBČINE ČRNOMELJ

Črnomelj razvija prepoznavno zeleno-modro identiteto Bele krajine, kjer so reka Lahinja, zelene površine in javni prostori osnova za kakovostno življenje, turizem in lokalno samooskrbo.

Vizija OBČINE METLIKA

Metlika gradi prihodnost kot zelena obmejna občina, kjer modre in zelene površine krepijo odpornost prostora, lokalno identiteto in čezmejno sodelovanje

Vizija OBČINE ŠENTJERNEJ

Šentjernej je zelena občina ravnotežja med podeželjem, naravo in razvojem, kjer reke, krajina in naselja tvorijo povezano okolje za kakovostno bivanje in lokalno gospodarstvo.

4.2. Vizija strateškega uspeha – »Destination statement«

1. Vidik pričakovanj ključnih deležnikov ⁵	
1.	Vsi prebivalci JV regije imamo urejeno oskrbo s čisto pitno vodo.
2.	Vse občine imamo več razpoložljivih virov pitne vode, kar nam omogoča stabilno oskrbo prebivalcev in poslovnih subjektov z vodo tudi v sušnih obdobjih.
3.	V vseh večji naseljih JV Slovenije je urejeno kanalizacijsko omrežje, v manjših pa je kanalizacijska infrastruktura urejena z manjšimi čistilnimi napravami.
4.	Vsa poplavna področja ob vseh rekah in potokih v JV Sloveniji imajo ustrezno protipoplavno zaščito (Temenica – Trebnje, Mirna peč, Krka, Rinža, Kobila, Kolpa, ...).
5.	Imamo čiste, dostopne, urejene in varne vodotoke za rekreacijo: Krka, Kolpa, Rinža, Kobila, Lahinja, Temenica, Bistrica.
6.	Lokalnim prebivalcem in turistom so omogočeni dostopi do voda na označenih mestih. Dostopi so urejeni sonaravno, redno vzdrževani in označeni z enotnim oblikovnim konceptom. Na razpolago je tudi digitalna verzija dostopov (digital twins).
7.	Na razpolago imamo vse pomembne podatke in informacije o vodotokih (pretok vode (m ³ /s), vodostaj, hitrost toka, temperatura vode, kakovost vode, vodni volumen, zdravje ekosistemov, poplavna tveganja, morfologija vodotokov, biodiverziteteta rečnih ekosistemov, sedimenti, sezonska nihanja, obremenjenost s turisti...))
8.	Ob vodotokih, jezerih in kopališčih so urejene vstopne točke, sonaravno urejena tudi parkirišča in vsa potrebna infrastruktura.
9.	Na vseh plovnih rekah na Dolenjskem, Beli Krajini in Kočevsko-Ribniškem so urejene vstopno/izstopne točke za rečni promet.
10.	Obrečni prostori so osrednji prostor druženja in rekreacije za lokalne prebivalce.
11.	Prebivalci in obiskovalci lahko reke uporabljajo za veslanje, kopanje in sprostitvev.
12.	Vsa mesta imajo povezane sprehajalne in kolesarske poti ob rekah.
13.	Prebivalci JV regije imajo dostop do povezanega sistema zelenih in modrih površin, ki omogoča zdrav življenjski slog, rekreacijo, stik z naravo in večjo odpornost na podnebne spremembe.
14.	V industrijskih conah imamo urejene zelene prostore z drevesi in ustrezno opremo (klopi, pitniki..) za sproščanje in pogovore ob odmorih.
15.	Vse občine (vključene v projekt TKT – JZP) imamo urejena urejene parke ali zelene površine v bližini doma. Parki omogočajo rekreacijo, druženje in stik z naravo.
16.	Regija je primer dobre prakse JZMP in omogoča uresničevanje pravila 3-30-300 v praksi (ob tem imamo tudi zelo malo zaraščenih kmetijskih površin)
17.	Šole organizirajo učenje v naravi, kot so npr. gozdna šola in druge oblike učenja na prostem po vzoru skandinavskih držav.
18.	Vrtci koristijo urejene poti ob rekah in v mestnih parkih za sprehode v naravi in spoznavanje življenja v naravi.
19.	Povsod so brezplačno dostopne zelene površine, kjer so sanitarije, parcele za piknik in senca.
20.	Zelene površine nam zagotavljajo senco, prostor za počitek in medgeneracijsko druženje.
21.	Vse občine imajo vsaj en športni park in otroško igrišče.

⁵ KOMENTAR: Vidik deležnikov opisuje kakšno vrednost ustvarja sistem JZMP za ljudi in družbo. DELEŽNIKI SO: prebivalci, občine, šole, vrtci, civilna družba, zavodi, združenja, podjetja, turisti, narava / ekosistemi, država / EU VPRAŠANJA: Kakšne koristi bodo imeli? Kakšna je izkušnja uporabnikov?

22.	Zelene površine pomembno prispevajo k zdravju prebivalcev. V regiji imamo podpovprečne izostanke z dela in dosegamo nadpovprečno dolgoživost.
23.	Domovi za starejše občane imajo urejene zelenice, sadna drevesa in/ali drevesa za senco, pitnike, klopce in prostore za druženje med varovanci in z obiskovalci. Kjer je mogoče je na razpolago tudi prostor za vrtiček.
24.	Tretja razvojna os med Belo Krajino in Koroško je v celoti dokončana.
25.	Železniška povezava med Belo Krajino in Ljubljano je modernizirana, kar skrajša čas potovanja za polovico.
26.	Imamo povezano mrežo urejenih in varnih kolesarskih površin (kolesarske poti D8 in R19) po vsej JV regiji kar nam omogoča rekreacijo in spoznavanje sosednjih krajev in tudi prevoza do službe.
27.	Peš in kolesarske poti so varne in povezane med naselji. Ob rekah so urejene rekreacijske poti za hojo in kolesarjenje in telovadbo v naravi.
28.	Prebivalci JV Slovenije lahko večino rekreacije opravimo brez uporabe avtomobila.
29.	Zelene poti povezujejo parke, reke in naselja v enoten sistem.

2. Vidik zunanjih razmerij⁶

1.	Rečni sistemi Krke, Kolpe, Temenice, Lahinje in Rinže tvorijo povezano regionalno modro infrastrukturo.
2.	Rečni prostori in jezera so pomemben element trajnostnega turizma.
3.	Naš »Rečni park JV Slovenije« je primer dobre regijske prakse.
4.	Vodni sistemi podpirajo biodiverzitetu in naravne habitate.
5.	Občine, ki ležijo ob Kolpi, Krki, Rinži in Rudniškem jezeru, imajo urejena naravna javna kopališča in/ali urejene dostopne točke ter sonaraven dostop do vodotokov in jezer.
6.	Vzpostavljena je regijska mreža koncesionarjev, ki ponujajo izposajo plovil ter storitve vožnje s čolni ter raftinga po rekah.
7.	Občine JV regije izvajajo skupne projekte na področja upravljanja voda.
8.	Na nivoju držav so določeni so enotni pogoji/pravila za učinkovito upravljanje čezmejnih voda (SLO-HR).
9.	Izbrani koncesionarji za vzdrževanje vodnih sistemov imajo jasno definirane naloge in odgovornosti v zvezi z vzdrževanjem voda. Na nivoju občin in/ali regije je določen organ, ki sproti spremlja in preverja izvajanje ukrepov v skladno s koncesijo.
10.	Strategija usklajenega regionalnega razvoja Slovenije in vnaprej določen model dolgoročnega financiranja regij, omogoča JV regiji samostojno odločanje glede prioritarnih projektov JZMP in hitrejšo realizacijo.
11.	V JV regiji je vzpostavljen register javnih zelenih površin (dreves), ki ga upravlja strokovnjak s področja arboristike v sodelovanju z IT strokovnjakom.
12.	Na odlagališčih za zeleni odpadki je poskrbljeno za kroženje zelene mase.
13.	Komunalna podjetja imajo na eko otokih podzemne smetnjake.
14.	Vse stroke in institucije(MNVP, DRSV, ARSO, URSZR, občine, koncesionarji, Inštitut za vode in univerze) zagotavljajo ažurno izvajanje vseh ukrepov in dajanje soglasij.
15.	Vsako večje naselje ima urejen mestni park ali večji javni zeleni prostor.

⁶ KOMENTAR: Vidik zunanjih razmerij opisuje kako sistem sodeluje z okoljem. VPRAŠANJA: Kako sodelujejo občine? Kakšne so povezave z državo? Kako potekajo partnerstva? Sem sodijo: partnerstva, mreže, financiranje, institucionalne povezave

16.	Na nivoju regije je organizirana projektna pisarna za pripravo projektov JZMP za manjše občine, ki nimajo ustreznih kadrov.
17.	Regija razvija povezane zelene koridorje med občinami.
18.	Zelena infrastruktura podpira podnebno odpornost mest.
19.	Družbeno odgovorna podjetja donirajo del svojih dobičkov za JZMP na osnovi natečajev.
20.	Občina Novo mesto skrbi za deljenje dobrih praks na področju mobilnosti z ostalimi zainteresiranimi občinami v JV regiji.
21.	V JV Sloveniji učinkovito deluje JPP in alternativne oblike trajnostne mobilnosti (razvita mreža, ki omogoča kombiniranje različnih oblik trajnostne mobilnosti).
22.	Medobčinske kolesarske in pohodne poti povezujejo celotno JV regijo.
23.	Zelene rekreacijske poti so pomemben del turistične ponudbe regije.
24.	Zelena mobilnost prispeva k zmanjšanju emisij CO ₂ in boljšemu zdravju prebivalcev.

3. Vidik notranjih razmerij⁷

1.	Imamo enotno strategijo razvoja, upravljanja in vzdrževanja vodnih sistemov v JV Sloveniji in določene ključne kazalnike, ki jih redno spremljamo in delimo z javnostjo.
2.	Občine v JV Sloveniji izvajamo usklajeno upravljanje vodotokov.
3.	Reke so redno vzdrževane in ekološko obnovljene.
4.	Upravljanje voda vključuje preprečevanje onesnaženja in nastajanja alg.
5.	Imamo digitalno upravljanje vodotokov in na razpolago vse podatke za doseganje ciljev na področju modrih površin. Redno spremljamo tudi nosilno zmogljivost rek. Temu se prilagaja obremenitev, da ne pride do preobremenjenosti rek.
6.	Občine imajo strategijo upravljanja zelenih površin.
7.	Zelene površine so sistematično načrtovane in vzdrževane. Načrtovanje vključuje strokovnjake s področja krajinske arhitekture.
8.	Drevesa in urbani gozdovi postanejo simbol podnebno odpornih mest.
9.	Procesi upravljanja, spremljanja in vzdrževanja JZMP so digitalizirani, zato so zaposleni angažirani na bolj strokovnih področjih, kar jim omogočajo ustrezne strokovne kompetence za področja IT/JZMP.
10.	Vitki procesi v državnih in javnih institucijah, ki delujejo na regijskem nivoju zagotavljajo hitrejšo realizacijo pri razvoju, investiranju, upravljanju in vzdrževanju javnih zelenih površin.
11.	GIS sistem je uporabljen za zelene površine, vode in mobilnost.
12.	Občine v JV regiji obvladujejo okolje skladno s standardi ISO 14001.
13.	Komunalna podjetja v občinah uporabljajo storitev »e-komunal«, s pomočjo katere upravljajo, nadzirajo in komunicirajo z uporabniki.
14.	Umetna inteligenca je integrirana v vse administrativne procese v občinah in širše.
15.	Za vzdrževanje zelenic se uporablja informacijska podpora, ki upošteva letne čase in biotsko pestrost.

⁷ KOMENTAR: Vidik notranjih procesov opisuje kako sistem deluje operativno; VPRAŠANJA: Kako načrtujemo? Kako upravljamo podatke? Kako izvajamo projekte? TIPIČNI PROCESI: prostorsko načrtovanje, upravljanje voda, vzdrževanje, participacija prebivalcev, digitalizacija.

16.	Izvaja se monitoring procesov v naravi (npr. gostota obiska je prilagojena obdobjem opravevanja in medenja rastlin).
17.	Na področju kmetijstva imamo medobčinski javni namakalni sistem.
18.	Ob rečnih pasovih in ostalih vodotokih imamo določene zelene pasove, kjer je gnojenje omejeno. Lastnikom se izplača ustrezna odškodnina.
19.	Prebivalci aktivno sodelujejo pri varovanju narave in razvijejo kulturo gibanja v naravi.
20.	Imamo digitalni kataster zeleno-modre infrastrukture regije/občin, ki vključuje: zelene površine, drevesa, vodotoke (Krka, Kolpa, Lahinja, Temenica, Rinža), poplavne ravnice, ekološke koridorje, rekreacijske poti (pohodne in kolesarske) in biodiverzitetu, kar je osnova za digitalni dvojček regije, rečni park JV Slovenije ter podnebno odpornost.
21.	Proces plovnega režima po rekah JV regije je urejen z vstopno/izstopnimi točkami in podeljenimi koncesijami.
22.	Občine razvijajo celovit sistem peš in kolesarskih poti, ki je vključen že v prostorsko načrtovanje občin/regije.
23.	Občine se povezujejo (tudi čezmejno z namenom optimalnega izvajanja projektov).
24.	Peš in kolesarske poti so lepo vzdrževane.

4. Vidik strukture in kulture⁸

1.	Reke so pomemben del identitete regije. Prebivalci razvijajo kulturo sobivanja z vodnimi ekosistemi.
2.	Vzpostavljen je »Rečni park JV Slovenije« kot povezovalni projekt regije.
3.	Za vse vodotoke je izbran upravljalec/i (Krka, Kolpa...), ki skrbi za redno vzdrževanje tako, da je voda čista , da vodotoki ne poplavlajo in da so obrežja urejena za sprehajalce in kolesarje in kjer je mogoče tudi za plovnost oz. kopanje.
4.	Obrečni prostori omogočajo druženje, šport in kulturne dogodke.
5.	V mestih so urejene varne vstopne točke do rek. Ob rečnih koridorjih so razvite rekreacijske in turistične poti. Na ključnih lokacijah so urejene mestne plaže in naravna kopališča, ki jih obiskuje vsaj enkrat tedensko več kot polovico vseh prebivalcev (različne aktivnosti).
6.	Redno se izvaja monitoring voda (fizikalne in kemijske analize).
7.	Vse občine imajo strategijo upravljanja zelenih površin s ključnimi strateškimi projekti in dolgoročnim financiranjem.
8.	Vzpostavljen je digitalni kataster zeleno-modrih površin (GIS). Vzdrževanje zelenih površin poteka s strokovnimi standardi krajinske arhitekture.
9.	Razvoj prostora temelji na ohranjanju narave in biodiverzitetu. V mestih se preprečuje prekomerna pozidava zelenih površin.
10.	Regija ima regijski proračun, ki ga uporablja za investicije in upravljanje JZMP.
11.	Javni zavod Gorjanci in Javni zavod Kolpa skrbita za razvoj trajnostnega turizma na tem področju.
12.	Na nivoju JV regije imamo pooblaščenega arborista, ki skrbi za profesionalno upravljanje in vzdrževanje JZP.

⁸ KOMENTAR: Vidik organizacijske kulture in strukture opisuje kakšne sposobnosti mora imeti sistem. VPRAŠANJA: Kakšna znanja potrebujemo? Kakšna organizacija je potrebna? Kakšna kultura sodelovanja? Upravljanje temelji na sodelovanju občin, strokovnjakov, civilne družbe in podjetij ter na interdisciplinarnem pristopu urbanizma, ekologije, hidrologije in digitalnih tehnologije in vključuje organizacijo, kompetence, vodenje. kulturo sodelovanj

13.	Regija razvija skupne projekte zelene infrastrukture med občinami.
14.	Parki so zasnovani kot prostor socialne povezanosti skupnosti.
15.	Zelene površine zmanjšujejo toplotne otoke v mestih. V mestih je veliko dreves za zaščito pred vročino.
16.	Parki so opremljeni s klopmi, pitniki in sanitarijami. Drevesa zagotavljajo dovolj sence.
17.	V vsakem mestu je vsaj ena velika družinska rekreacijska površina (park aktivnosti).
18.	Odlično upravljanje zelenih in modrih površin, ki zagotavljajo odlične pogoje za življenje in uspešno gospodarstvo privablja v regijo strokovnjake iz drugih regij in držav.
19.	Imamo pozitivne demografske trende in smo med prvimi tremi regijami v Sloveniji po rasti prebivalstva zaradi dobrih pogojev za življenje v naravi in dostopnosti do JZMP.
20.	V večjih središčih deluje taksi služba.
21.	Za mobilnost se uporablja enotna vozovnica v javnem cestnem in železniškem prometu in za parkiranja ter najem vozil , vključno s kolesi.
22.	Zelene površine so dostopne tudi za gibalno ovirane.
23.	V večjih središčih imamo uveden sistem Park, Drive & Ride za znižanje gneče v centrih mest. Sistem ima upravljalca.
24.	Hoja in kolesarjenje postaneta pomemben del vsakdanjega življenja prebivalcev.
25.	Vlaki znotraj regije in med regijami so točni, vozijo pogosto in hitro kar zmanjšuje gnečo na cestah in izpuste CO2 .
26.	Vse nove prometne preнове v mestih vključujejo ozelenitev ulic in krožišč.

5. IZVEDBENI PROJEKTI REGIJE

5.1. Ključne politike na področju JZMP

Razvoj javnih zelenih in modrih površin (JZMP) je tesno povezan s širšimi politikami trajnostnega razvoja, varstva narave, upravljanja voda, podnebne odpornosti ter kakovosti bivanja v mestih in naseljih. Načrtovanje in izvajanje projektov na tem področju zato temelji na večnivojskem političnem in zakonodajnem okviru, ki vključuje globalne, evropske, nacionalne, regionalne in občinske politike ter strateške dokumente.

Ti dokumenti določajo cilje varstva naravnih virov, razvoja zelene infrastrukture, prilagajanja na podnebne spremembe ter trajnostnega prostorskega in urbanega razvoja. Hkrati predstavljajo pomemben okvir za usklajevanje razvojnih politik, načrtovanje projektov ter pridobivanje razvojnih in evropskih sredstev.

V nadaljevanju je predstavljen pregled ključnih strateških in zakonodajnih dokumentov, ki predstavljajo temeljni okvir za načrtovanje in izvajanje projektov javnih zelenih in modrih površin v regiji Jugovzhodna Slovenija.

1. Globalna raven

Dokument / politika	Namen	Pomen za JZP projekte
Agenda 2030 https://sdgs.un.org/goals	Globalni okvir trajnostnega razvoja	SDG 11 (trajnostna mesta), SDG 6 (voda), SDG 13 (podnebni ukrepi), SDG 15 (narava) so ključni za razvoj zelenih in modrih sistemov

Pariški sporazum https://unfccc.int/process-and-meetings/the-paris-agreement	Globalni podnebni sporazum za omejevanje segrevanja	Podlaga za ukrepe prilagajanja mest na podnebne spremembe (senčenje, voda, zelena infrastruktura)
Global Biodiversity Framework https://www.unep.org/resources/kunming-montreal-global-biodiversity-framework	Svetovni okvir za zaustavitev izgube biodiverzitete	Podlaga za obnovo ekosistemov, zelene koridorje in urbano biodiverzitet

2. Evropska raven

Dokument / politika	Namen	Pomen za JZP projekte
Evropski zeleni dogovor https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/european-green-deal_en	Krovna strategija EU za zeleni prehod	Podlaga za projekte zelene infrastrukture, vode, narave in odpornosti mest
EU Biodiversity Strategy 2030 https://environment.ec.europa.eu/strategy/biodiversity-strategy-2030_en	Strategija za obnovo narave v EU	Vključuje razvoj zelene infrastrukture, urbane narave in ekoloških koridorjev
Nature Restoration Regulation https://environment.ec.europa.eu/topics/nature-and-biodiversity/nature-restoration-regulation_en	Zavezujoča uredba EU za obnovo degradiranih ekosistemov	Pomembna za revitalizacijo rek, mokrišč in mestnih zelenih površin
Water Framework Directive https://environment.ec.europa.eu/topics/water/water-framework-directive_en	Osnovna evropska vodna politika	Določa cilj dobrega kemijskega in ekološkega stanja voda
EU Urban Agenda https://urbanaagenda.urban-initiative.eu	Okvir za trajnostni razvoj mest	Podpira urbane zelene površine, mobilnost in kakovost bivanja
Sustainable Urban Mobility Plans (SUMP) https://transport.ec.europa.eu/transport-themes/urban-transport/sustainable-urban-mobility-planning-and-monitoring_en	Metodologija za trajnostno prometno načrtovanje	Povezuje mobilnost z dostopnostjo zelenih in modrih površin
8th Environment Action Programme (2030) https://environment.ec.europa.eu/strategy/environment-action-programme-eap-2030_en	Strateški okvir EU za okoljsko politiko	Podpira obnovo narave, zmanjševanje onesnaženja in podnebno odpornost

3. Nacionalna raven

Dokument / politika	Namen	Pomen za JZP projekte
Strategija razvoja Slovenije 2030 https://www.gov.si/assets/ministrstva/MKRR/Strategija-razvoja-Slovenije-2030/Strategija_razvoja_Slovenije_2030.pdf	Krovni razvojni dokument države	Kakovost življenja, trajnostni razvoj, zelena infrastruktura
Strategija prostorskega razvoja Slovenije 2050 https://www.gov.si/zbirke/projekti-in-programi/strategija-prostorskega-razvoja-slovenije/	Dolgoročni prostorski razvoj države	Usmeritve za krajino, zelene sisteme in razvoj naselij
Nacionalni energetske in podnebni načrt (NEPN) https://www.gov.si/zbirke/projekti-in-programi/nacionalni-energetski-in-podnebni-na crt/	Strategija za energijo in podnebje	Podlaga za prilagajanje mest na podnebne spremembe
Strategija prilagajanja podnebnim spremembam https://www.gov.si/zbirke/projekti-in-programi/strategija-prilagajanja-podnebnim-spremembam/	Nacionalni okvir za prilagajanje podnebnim spremembam	Vključuje upravljanje voda, zelene površine in odpornost prostora

Program evropske kohezijske politike 2021–2027 https://www.gov.si/zbirke/projekti-in-programi/program-za-izvajanje-evropske-kohezijske-politike-2021-2027/	Financiranje razvojnih projektov	Ključni vir financiranja zelenih in vodnih projektov
Zakon o urejanju prostora (ZUreP-3) https://pisrs.si/pregledPredpisa?id=ZAKO8249	Normativni okvir prostorskega načrtovanja	Podlaga za OPN in regionalne prostorske plane
Zakon o varstvu okolja (ZVO-2) https://pisrs.si/pregledPredpisa?id=ZAKO8286	Temeljni zakon varstva okolja	Okoljski programi, monitoring in upravljanje naravnih virov
Zakon o vodah (ZV-1) https://pisrs.si/pregledPredpisa?id=ZAKO1244	Urejanje upravljanja voda	Vodna soglasja, vodovarstvena območja in poplavna varnost

3. Regionalna raven

Dokument / politika	Namen	Pomen za JZP projekte
Regionalni razvojni program JV Slovenija https://www.rc-nm.si/regionalni-razvoj/	Osrednji razvojni dokument regije	Določa razvojne prioritete regije in ključne projekte
Regionalni prostorski plan (RPP) https://pis.eprostor.gov.si/pis/urejanje-prostora/prostorski-strateski-akti/regionalni-prostorski-plan.html	Prostorski razvoj regije	Povezuje občine, določa regionalne zelene in ekološke koridorje
Regionalna celostna prometna strategija https://www.rc-nm.si	Razvoj trajnostne mobilnosti v regiji	Povezuje mobilnost z dostopom do zelenih in modrih površin
Dogovor za razvoj regije (DRR) https://www.gov.si/zbirke/projekti-in-programi/dogovori-za-razvoj-regij-2021-2027/	Mehanizem financiranja regionalnih projektov	Pomemben instrument za financiranje regijskih projektov

5. Občinska raven

Dokument / politika	Namen	Pomen za JZP projekte
Občinski prostorski načrt (OPN) https://www.novomesto.si/prostorski-portal	Temeljni prostorski dokument občine	Določa namensko rabo prostora, zelene sisteme in koridorje
Trajnostna urbana strategija (TUS) https://www.novomesto.si/obcina/strateski-dokumenti/	Strategija razvoja mest	Vključuje zelene površine kot del kakovosti bivanja
Občinska celostna prometna strategija (OCPS) https://www.sentiemej.si/objava/963498	Trajnostna mobilnost	Peš in kolesarske povezave do zelenih površin
SECAP – lokalni podnebni načrt https://www.novomesto.si	Podnebna strategija občin	Ukrepi za prilagajanje na vročino, poplave in sušo
Občinski program varstva okolja (OPVO)	Okoljska politika občine	Upravljanje naravnih virov, zelene površine
Strategija upravljanja zelenih površin	Načrt razvoja in upravljanja parkov in zelenih sistemov	Osnova za razvoj zelene infrastrukture
Strategija zelene infrastrukture	Sistem povezovanja zelenih površin	Ekološki koridorji, urbana narava, klimatska odpornost
Strategija biotske raznovrstnosti	Varstvo biodiverzitete	Varstvo habitatov, opraševalcev in urbanih ekosistemov

5.2. Potencialni viri financiranja JZMP

Ena ključnih sistemskih omejitev razvoja javnih zelenih in modrih površin v Sloveniji in tudi v JV regiji je odsotnost stabilnih in dolgoročnih finančnih mehanizmov za njihovo načrtovanje, razvoj in upravljanje. Večina investicij na tem področju je danes odvisna predvsem od projektnega financiranja, zlasti evropskih kohezijskih sredstev, tematskih programov EU in posameznih nacionalnih razpisov.

Takšen model financiranja omogoča izvedbo posameznih projektov, ne zagotavlja pa stabilnega in dolgoročnega razvoja ter upravljanja zeleno-modre infrastrukture.

V številnih evropskih državah so poleg projektne virov vzpostavljeni tudi sistemski finančni instrumenti, kot so regionalni razvojni skladi, namenski proračunski mehanizmi ali posebni davčni viri, ki na regionalni ravni zagotavljajo dolgoročna finančna sredstva za razvoj zeleno-modre infrastrukture, upravljanje parkov in ohranjanje naravnih sistemov.

V Sloveniji takšen stabilen regionalni finančni mehanizem trenutno ni vzpostavljen, kar dodatno omejuje možnosti za sistematičen razvoj javnih zelenih in modrih površin ter dolgoročno upravljanje prostora.

Tabela 1: Primerjava financiranja JZMP po državah

Država	EU	Država (nacionalna raven)	Regija / dežela	Občina	Posebni mehanizmi
Nemčija	5–20 %	25–40 %	30–45 %	10–25 %	Deželni podnebni skladi, fiskalna izravnava
Avstrija	5–20 %	30–40 %	30–45 %	10–20 %	Finanzausgleich (delitev davkov)
Nizozemska	15–30 %	30–40 %	10–20 %	20–40 %	Vodni odbori z lastnimi davki
Danska	10–20 %	30–40 %	10–20 %	20–35 %	Vodne tarife financirajo prilagoditve
Finska	20–35 %	30–40 %	15–25 %	15–25 %	Regijski razvojni skladi
Francija	15–25 %	35–45 %	20–30 %	15–25 %	Regionalni razvojni proračuni
Italija	20–35 %	30–40 %	20–35 %	10–25 %	Regionalni davčni dodatki
Slovenija	40–60 %	20–40 %	0 %	10–30 %	Dogovor za razvoj regij (brez lastnih regijskih sredstev)

Viri: OECD (2021), European Environment Agency (2017), European Commission (2022), nacionalni sistemi financiranja (Nemčija, Avstrija, Nizozemska, Danska, Finska, Francija, Italija) ter analiza regionalnega financiranja v Sloveniji na podlagi ZSRR-2 in Dogovora za razvoj regij.

Evropski sklad za regionalni razvoj (ESRR) predstavlja enega ključnih finančnih instrumentov kohezijske politike EU. V programskem obdobju 2021–2027 znaša proračun ESRR na ravni EU približno 226 milijard evrov, medtem ko je za Slovenijo v okviru »Programa evropske kohezijske politike 2021–2027« namenjenih približno 1,6 milijarde evrov sredstev ESRR. Podrobneje vire financiranja predstavljamo spodaj.

5.2.1. EU viri

Tabela 2: EU viri financiranja JZMP

Vir financiranja	Program/ razpis/ instrument	Vsebina financiranja	Delež financiranja	Časovni okvir	Status april 2026/ rok	Vrednost programa	Vrednost posameznega razpisa	Povezava
EU kohezijska politika	Dogovor za razvoj regij (DRR) 2021–2027	urbana zelena infrastruktura, parki, rekreacijske površine, zelene povezave, modri koridorji	do 85 % EU + 15 % RS	2021–2029	stalni regionalni instrument	cca. 458 mio €	0,5–10 mio €	https://www.gov.si/zbirke/projekti-in-programi/dogovori-za-razvoj-regij-2021-2027/
	Evropski sklad za regionalni razvoj (ESRR)	zelena infrastruktura, trajnostna mobilnost, rekreacijska infrastruktura, revitalizacija rek	do 85 %	2021–2027	odvisno od razpisov	226 mrd € EU, Slovenija 1,6 mrd €	1–15 mio €	https://evropskasredstva.si
	Celostne teritorialne naložbe (CTN) – trajnostni urbani razvoj	urbana zelena infrastruktura, prenova javnih površin, trajnostna mobilnost, podnebna odpornost mest	do 85 %	2021–2027	projekti v teku	200- 250 mio € (odvisno od razdelitve med ESRR in CNT)	1-20 mio €/občino	https://evropskasredstva.si/kohezija/ctn-celostne-teritorialne-nalozbe/
EU program	LIFE – Narava in biodiverziteta / Podnebje	renaturacija rek, mokrišča, ekološki koridorji, zelena infrastruktura	60–75 %	2021–2027	letni razpisi	cca. 5,4 mrd €	2–10 mio €	https://cinea.ec.europa.eu/life_en
	Horizon Europe	podnebna odpornost mest, zelena infrastruktura, digitalni sistemi upravljanja	70–100 %	2021–2027	letni razpisi	cca. 95 mrd €	3–20 mio €	https://research-and-innovation.ec.europa.eu
	Interreg (SI–HR, Central Europe, Alpine Space)	čezmejni zeleni koridorji, upravljanje rek, rekreacijske poti	70–80 %	2021–2027	periodični razpisi	več sto mio €	1–5 mio €	https://www.interreg.eu
	Evropski kmetijski sklad za razvoj podeželja (EKSRP)	rekreacijske poti v naravi, zelene povezave med naselji	60–80 %	2021–2027	periodični razpisi	več sto mio €	0,3–2 mio €	https://skp.si
	Connecting Europe Facility (CEF)	kolesarski koridorji, trajnostna mobilnost, prometne povezave	50–70 %	2021–2027	razpisi	več mrd €	5–30 mio €	https://cinea.ec.europa.eu/connecting-europe-facility_en
	Digital Europe	digitalni register infrastrukture, digital twins mest, monitoring okolja	do 80 %	2021–2027	razpisi	cca. 7,5 mrd €	1–10 mio €	https://digital-strategy.ec.europa.eu

5.2.2 Nacionalni viri financiranja

Tabela 3: Nacionalni viri financiranja JZMP

Vir financiranja	Program/ razpis/ instrument	Vsebina financiranja	Delež financiranja	Časovni okvir	Status april 2026/ rok	Vrednost programa	Vrednost posameznega razpisa	Povezava
Slovenija – državni proračun	Sklad za podnebne spremembe	zelena infrastruktura, urbani gozdovi, prilagajanje na podnebne spremembe	50–80 %	stalni program	odvisno od razpisov	cca. 150–200 mio €	0,5–5 mio €	https://www.ekosklad.si
Slovenija MNVP	Ministrstvo za naravne vire in prostor	renaturacija vodotokov, dostop do rek, poplavna varnost	50–80 %	stalni program	odvisno od razpisov	več deset mio €	1–10 mio €	https://www.gov.si/mnvp
Slovenija MZI	Ministrstvo za infrastrukturo – trajnostna mobilnost	kolesarske poti, peš poti, mobilnost brez avtomobila	80–100 %	2021–2027	odvisno od razpisov	več sto mio €	1–20 mio €	https://www.gov.si/mzi
Slovenija NOO	Načrt za okrevanje in odpornost (NOO)	zelena infrastruktura, podnebna odpornost, mobilnost	do 100 %	do 2026	odvisno od razpisov	več mrd €	1–50 mio €	https://www.noo.gov.si
Slovenija MGTŠ	Razvoj turistične infrastrukture	zelena turistična infrastruktura, rekreacijske poti, naravni turizem	50–70 %	2021–2027	odvisno od razpisov	več deset mio €	0,5–3 mio €	https://www.slovenia.info

5.2.3 Dodatni viri financiranja

Tabela 4: Dodatni viri financiranja JZMP

Vir financiranja	Program/ Razpis	Vsebina financiranja	Delež financiranja	Časovni okvir	Status projekta/ april 2026/rok	Celotna vrednost razpisa
Občine	Občinski proračun	peš poti, kolesarske poti, parki, dostopi do rek	100 % ali delno	letni proračun	stalni instrument	100.000 – 3 mio €
Občine + država	Sofinanciranje občinskih investicij (ZFO)	lokalna infrastruktura, javne površine	30–70 %	stalni program	razpisi	0,5 – 5 mio €
Komunalna podjetja	Investicije javnih podjetij	urejanje vodotokov, brežin, parkov	delno komunalna podjetja	stalno	investicije	0,1 – 2 mio €
RRA	Regionalni razvojni projekti	razvoj zelenih koridorjev, turizem	30–70 %	2021–2027	projektni razpisi	1 – 10 mio €
Turistične organizacije	Turistični razvojni projekti	rekreacijske poti, naravni turizem	30–60 %	stalno	razpisi	0,3 – 2 mio €
Zasebni partnerji	Javno-zasebno partnerstvo (PPP)	turistična infrastruktura, kopališča	30–80 % zasebni kapital	projektno	odvisno od projekta	1 – 15 mio €
Donacije podjetij	ESG / družbena odgovornost	zasaditev dreves, urbani parki	10–50 %	stalno	donacije	50.000 – 500.000 €
Fundacije	Okoljske fundacije	biodiverziteta, narava, voda	20–60 %	razpisi	periodično	100.000 – 1 mio €
EU finančni instrument	Evropska investicijska banka (EIB)	posojila za zeleno infrastrukturo	do 50 %	dolgoročno	stalni instrument	10 – 100 mio €
Finančni instrumenti	Zelene obveznice	večji projekti zelene infrastrukture	projektno	dolgoročno	projektno	20 – 200 mio €

5.3. Izvedbeni projekt 1: DOSTOPNOST DO ZELENO MODRE INFRASTRUKTURE

Ključne točke	Opis/obrazložitev
1. Naziv izvedbenega projekta za uresničevanje TKT- JZP	PROJEKT 1: DOSTOPNOST DO ZELENO MODRE INFRASTRUKTURE
2. Kaj vključuje dostopnost do zeleno modre infrastrukture	<p>Dostopnost do zeleno modre infrastrukture vključuje naslednja področja/ aktivnosti:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. UMEŠČANJE ZELENO-MODRE INFRASTRUKTUREV PROSTOR <ul style="list-style-type: none"> – reke in vodotoke – jezera in mokrišča – parke in urbane gozdove – kmetijsko krajino – gozdne komplekse – naselja – 3-30-300-3000 (vsaka oseba vidi vsaj 3 drevesa iz svojega doma, 30 % drevesne pokritosti v soseski, park največ 300 m od doma. naravno kopalnišče ali reka v razdalji do 3 km za večje kraje. – povečevanje deleža raščenenih površin 2. VZPOSTAVITEV MREŽE PEŠ IN KOLESARSKIH POVEZAV <ul style="list-style-type: none"> – regionalne kolesarske poti – sprehajalne poti – rekreacijske peš poti ob vodah – povezave med naselji – dostop do naravnih območij 3. UREJANJE DOSTOPA DO REK, JEZER IN VODNIH POVRŠIN za ponovno odpiranje rek in jezer prebivalcem <ul style="list-style-type: none"> – sonaravno urejene obvodne brežine – naravne kopalne točke – infrastruktura za pešce ob vodah – vstopno izstopne točke za plovila in plavanje. – univerzalna dostopnost do zeleno modre infrastrukture 4. MREŽA TRAJNOSTNE MOBILNOSTI <ul style="list-style-type: none"> – hoja – kolesarjenje – javni prevoz – alternativna oblika mobilnosti (vzpodbujanje dostopnosti v redkeje poseljenih območjih: prevozi na klic)

	<p>5. CELOVITO UPRAVLJANJE DOSTOPNOSTI ZELENO-MODRE INFRASTRUKTURE VKLJUČNO Z DIGITALNIM DVOJČKOM in uporabo UI:</p> <ul style="list-style-type: none"> – <i>dostop do vod</i> – <i>vstopno/izstopne točke</i> – <i>peš poti</i> – <i>kolesarske poti</i> – <i>rekreacijska območja</i> – <i>naravna kopališča</i> – <i>plovni režim</i> – <i> vključno z vso dostopno opremo</i>
<p>3. Predstavitev problematike in izzivov v povezavi z dostopnostjo do zeleno-modre infrastrukture</p>	<p>V JV Sloveniji obstaja bogata mreža modro-zelene infrastrukture – rek (Krka, Kolpa, Lahinja, Temenica, Rinža, Rudniško jezero), gozdov, kraških pojavov, parkov in zelenih površin. Kljub temu pa dostopnost do teh območij za prebivalce in obiskovalce pogosto ni sistemsko urejena. Ključni problemi in izzivi so:</p> <p>1. Prostorska razdrobljenost infrastrukture</p> <ul style="list-style-type: none"> – Zelene in modre površine niso povezane v funkcionalen sistem. – Poti za pešce in kolesarje pogosto niso povezane med naselji, rekami, gozdovi in rekreacijskimi območji. <p>2. Omejen dostop do modro zelenih površin</p> <ul style="list-style-type: none"> – Dostop do modro zelenih površin ni enakomerno zagotovljen po občinah. – Prebivalci nekaterih naselij nimajo kakovostnih modro-zelenih površin v bližini bivanja. – Velik del voda nima urejenih javnih dostopov. – Obvodni prostori so pogosto slabo urejeni ali prostorsko degradirani. <p>3. Podnebni in okoljski izzivi</p> <ul style="list-style-type: none"> – Podnebne spremembe povzročajo pogostejše vročinske valove, več ekstremnih padavin in več poplavnih dogodkov. <p>4. Neizkoriščen razvojni potencial na področju:</p> <ul style="list-style-type: none"> – trajnostne mobilnosti, – razvoja turizma, – kakovosti bivanja, – ohranjanja biodiverzitete, – lokalnega gospodarstva z razvojem novih storitev in produktov v obstoječih podjetjih in startupih. <p>5. Zdravstveni in družbeni vidiki</p> <p>Omejen dostop do modro zelene infrastrukture zmanjšuje:</p> <ul style="list-style-type: none"> – možnosti za rekreacijo, – socialno vključevanje ter

	<ul style="list-style-type: none"> – fizično in psihološko zdravje prebivalcev. <p>6. Finančna in izvedbena omejenost</p> <ul style="list-style-type: none"> – Ni zagotovljenega systemskega financiranje na nivoju regije za JZP . Projekti sledijo razpisom na državni, evropski ravni, kar pa ni nujno tudi prioriteta regije in občin. – Ne zadostni finančni in kadrovski viri za razvoj in upravljanje JZP. – Nestabilni in kratkoročno usmerjeni modeli financiranja za investicije in vzdrževanje. – Čedalje večji stroški vzdrževanja in pomanjkljivi podatki na osnovi katerih bi lahko izvajali optimizacije – Dolgotrajni postopki, razdrobljeno lastništvo in neurejene evidence dodatno zavirajo izvedbo projektov.
<p>4. Opredelitev namena in doprinosa izvedbenega projekta za uresničevanje TKT- JZP</p>	<p>Namen projekta je vzpostaviti dostopno in trajnostno mrežo zeleno-modre infrastrukture, ki bo prebivalcem in obiskovalcem omogočala enostaven dostop do modro zelene infrastrukture.</p> <p>Doprinosa projekta – Projekt bo prispeval k naslednjim konkretnim izboljšavam:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Povezana mreža zelenih koridorjev <ul style="list-style-type: none"> – sklenjena mreža pešpoti in kolesarskih poti, – varne in dostopne urbane površine, – urejena prometna vozlišča , – povezana naselja, parki, gozdovi in – dostop do površinskih voda. 2. Povezana mreža vodnih površin <ul style="list-style-type: none"> – urejeni dostopi do voda, – naravne kopalne točke, – sprehajalne poti ob vodah. 3. Zelena urbana infrastruktura Urejeni obstoječi in dograjeni novi drevoredi, urbani gozdovi ter nove parkovne površine, 4. Urejene dostopne točke do rek, jezer in ostalih vodnih površin – Dostopne brežine, manjša naravna kopališča, vstopna/izstopna mesta za plovila, sprehajalne poti ob vodi. 5. Vzpostavitev mreže naravnih kopališč Naravno kopališče do 3 km od večjih naselij (pravilo 3000) za rekreacijo, boljšo kakovost bivanja in turistično ponudbo. 6. Trajnostna mobilnost – Spodbujanje hoje in kolesarjenja, zmanjšanje odvisnosti od avtomobila. 7. Izboljšanje dostopa do modro-zelenih površin –

Odstraniti neprehodne brežine rek, prekinjene poti, nevarne prehodi čez ceste. Cilj je odpreti naravne površine prebivalcem.

8. Povezava dostopnosti do narave z javnim prevozom

Vzpostavijo se trajnostna prometna vozlišča, ki povezujejo avtobusne postaje, železniške postaje, kolesarske poti, peš poti do narave.

9. Ureditev vstopno/izstopnih točk v naravna območja

Vstopne točke v naravo, ki vključujejo: orientacijske table, parkirišča za kolesa, počivališča, informacijske točke kar omogoča boljši dostop do gozdov, rek, naravnih parkov.

10. Trajnostno in pametno upravljanje uporabe zeleno modre infrastrukture, ki vključuje dostopne točke do rek, naravnih kopališč, zelenih koridorjev, peš in kolesarske poti, vodnih/ obvodnih aktivnosti za rekreacijo prebivalcev in za turiste.

Obrazložitev:

Vodni sistemi – reke, potoki, jezera in druga vodna telesa predstavljajo eno najpomembnejših naravnih struktur prostora v regiji Jugovzhodna Slovenija. Reke, kot so Krka, Kolpa, Lahinja, Temenica in Rinža, Rudniško jezero, ribniki in drugimi vodnimi površinami tvorijo naravno modro hrbtenico prostora, ki povezuje naselja, gozdove, kmetijske površine in druga modro zelena območja. Kljub temu ta izjemen naravni potencial v regiji še ni sistemsko izkoriščen.

Dostop do voda je v številnih naseljih omejen ali neurejen. Obvodni prostori so pogosto slabo urejeni, ponekod degradirani ali pa niso prilagojeni javni rabi. Urejene sprehajalne poti, rekreacijske površine, naravne kopalne točke ali zelene javne površine ob rekah in jezerih so redke, zato prebivalci pogosto nimajo možnosti neposrednega stika z vodnimi površinami, ki so sicer pomemben element kakovostnega življenjskega okolja.

Z vidika narave imajo vodni in obvodni ekosistemi ključno vlogo pri ohranjanju biotske raznovrstnosti, zagotavljanju habitatov ter uravnavanju vodnega režima. Hkrati pa imajo velik pomen za ljudi, saj omogočajo rekreacijo, turizem, družbeno življenje in izboljšujejo fizično ter psihično zdravje prebivalcev. Urejeni obvodni prostori prispevajo tudi k izboljšanju mikroklimе v urbanih območjih, zmanjševanju vplivov vročinskih valov ter k večji podnebni odpornosti naselij.

Zato je tako pomemben izziv predstavlja tudi upravljanje, vzdrževanje, varovanje vodnih in obvodnih površin. V številnih območjih med upravljalci in občinami ni vzpostavljenih ustreznih sistemov ali specializiranih javnih služb, ki bi sistematično skrbele za urejanje, vzdrževanje in razvoj obvodnih območij kot javnih zeleno-modrih površin. Zaradi razdrobljenosti pristojnosti in pomanjkanja koordiniranega upravljanja številna območja ostajajo slabo vzdrževana ali neustrezno urejena.

	<p>Dodatno tveganje predstavljajo tudi podnebne spremembe, ki povečujejo pogostost ekstremnih padavin in poplavnih dogodkov. Neurejena ali slabo upravljana obvodna območja lahko povečujejo poplavno ogroženost naselij. Urejena zelena in modra infrastruktura, z naravnimi retencijskimi površinami, poplavnimi travniki in obnovljenimi obrečnimi ekosistemi lahko pomembno prispeva k zmanjšanju poplavnega tveganja ter k trajnostnemu upravljanju voda.</p> <p>Zato je nujno, da se modri sistemi regije prepoznajo kot osrednji razvojni element prostora ter da se ob vodah vzpostavijo povezani, urejeni, dostopni in vzdrževani javni zeleni prostori. Takšen pristop prispeva k varstvu narave, izboljšanju kakovosti bivanja, razvoju trajnostnega turizma ter večji podnebni odpornosti regije.</p>
<p>5. Opredelitev ciljev izvedbenega projekta za uresničevanje TKT- JZP</p>	<p>I. Projektni cilji (PC)</p> <p>PC1: Vzpostavljena regionalna mreža zelenih in modrih koridorjev. PC2: Vzpostavljena povezana mreža pešpoti in kolesarskih poti med naselji ter zeleno modro infrastrukturo. PC3: Omogočen dostop do vodnih površin vsem prebivalcem. PC4: Zagotovljen univerzalna dostopnost do modro zelenih površin v skladu s principom 3-30-300 in dodatno merilo 3000 za dostop do plavanja v večjih naseljih PC5: Okrepljena podnebno odpornost urbanih območij. PC6: Razvit trajnostni turizem in rekreacija v naravi. PC7: Vzpostavljeno celostno koordinirano in pametno upravljanje zeleno-modre infrastrukture.</p> <p>II. Okoljski cilji (OC)</p> <p>OC1: Ohranjano dobro stanje tal, vode in zraka (skladno z EU direktivo ohranjanje tal, vode, zraka). OC2: Povečanje deleža naravnih zelenih in modrih površin (nad slovenskim povprečjem) OC3: Zmanjšanje izpustov toplogrednih plinov glede na izhodiščno leto OC4: Ohranjanje in izboljšanje povezanosti naravnih ekosistemov in habitatov glede na leto 2026</p> <p>III. Družbeni cilji (DC)</p> <p>DC1: Povečanje zadovoljstva občanov z dostopnostjo JZMP za vsaj 5% glede na 2026 DC2: Povečanje deleža prebivalcev, ki redno uporabljajo površine ob vodah, parkih in zelenih koridorjih glede na izhodiščno leto (ko se vzpostavi sistem merjenja) DC3: Izboljšanje zdravja prebivalcev zaradi večje dostopnosti zeleno modre infrastrukture glede na leto 2026 (bolniški izostanki po statističnih regijah po podatkih NIJZ)</p> <p>IV. Ekonomski cilji (EC)</p> <p>EC1: Povečanje števila lokalnih dobaviteljev in izvajalcev storitev na področju upravljanja zeleno-modre infrastrukture.</p>

	EC2: Ustvarjanje novih delovnih mest na področju upravljanja prostora, trajnostnega turizma in digitalnih rešitev za okolje. EC3 : Razvoj inovativnih podjetij na področju digitalizacije, monitoringa in upravljanja zeleno-modre infrastrukture.							
6. Opredelitev ključnih kazalcev uspešnosti izvedbenega projekta glede na 3 trajnostne vidike	PROJEKTNI KAZALCI							
	PK1: Površina urejenih zelenih koridorjev (km ²) PK2: Dolžina urejenih modrih koridorjev (km) PK3: Dolžina vodotokov z urejenim vodnim režimom (km) PK4: Dolžina urejenih dostopov ob vodah (km) PK5: Raba zemljišč (satelitski posnetki) PK6: Število občin z vzpostavljenim registrom JZPM							
	OKOLJSKI KAZALCI							
	OK1: Površina območij modro-zelene infrastrukture po podatkih dejanske rabe zemljišč (površina zemljišč in voda iz satelitskih posnetkov v ha) OK2: Povečanje zelenih površin v urbanih območjih (% povečanja glede na izhodiščno leto in glede na plan) OK3: Izpusti toplogrednih plinov v t CO ₂ e							
	DRUŽBENI KAZALCI							
7. Okviren terminski plan po fazah	DK1: Delež prebivalcev, ki imajo zeleno površino dostopno do 300 m (%) DK2: Število ali delež uporabnikov rekreacijskih poti (število in %) DK3: Število novih javnih rekreacijskih območij (število novih rekreacijskih območij glede na izhodiščno leto)							
	EKONOMSKI KAZALCI							
	EK1: Število novih lokalnih ponudnikov povezanih z zeleno modro infrastrukturo glede na izhodiščno leto EK2: Število povečanja turistov v visoki sezoni/število turistov v mrtvi sezoni EK3: Povečanje števila obiskov iz trajnostnega turizma glede na izhodiščno leto							
	Faza	Aktivnosti	2026	2027	2028	2029	2030	2031 - 2035
	1. Analiza dostopnosti zeleno-modre infrastrukture	Analiza dostopnosti do rek, parkov, gozdov in rekreacijskih območij; kartiranje obstoječih poti; identifikacija prostorskih ovir	●	●				

	2. Participacija prebivalcev in deležnikov	Delavnice z občani; zbiranje predlogov za dostop do rek, poti in rekreacijskih območij; vključevanje lokalnih skupnosti in turističnih organizacij	●	●					
	3. Načrtovanje mreže zeleno-modrih koridorjev	Opredelitev regionalne mreže zelenih in modrih koridorjev; povezovanje naselij z rekami, gozdovi in rekreacijskimi območji	●	●	●				
	4. Prostorsko načrtovanje in vključitev v prostorske akte	Vključitev zeleno-modrih koridorjev in dostopnih poti v OPN, regionalne načrte in strategije mobilnosti		●	●				
	5. Priprava projektne dokumentacije	Idejne zasnove in projektiranje peš in kolesarskih poti; projektiranje dostopnih točk do rek in naravnih območij		●	●	●			
	6. Pridobivanje zemljišč in dovoljenj	Urejanje lastništva zemljišč; pridobivanje soglasij in dovoljenj za izvedbo projektov			●	●	●		
	7. Zagotavljanje financiranja projektov	Prijava na EU razpise (DRR, ESRR, LIFE, Interreg....); zagotavljanje nacionalnih in občinskih sredstev		●	●	●	●	●	
	8. Izgradnja dostopne infrastrukture	Gradnja peš in kolesarskih povezav; ureditev rekreacijskih poti ob rekah; izboljšanje dostopa do naravnih območij			●	●	●	●	
	9. Ureditev dostopnih točk do vodnih površin	Ureditev naravnih kopališč, dostopnih brežin, vstopnih točk za rekreacijo in vodne športe			●	●	●	●	
	10. Vzpostavitev standardov dostopnosti	Implementacija načela 3-30-300 in merila 3000 (dostop do kopališč); izboljšanje univerzalne dostopnosti				●	●	●	
	11. Digitalni register zeleno-modre infrastrukture	Vzpostavitev GIS registra poti, dostopov do rek, kopališč in zelenih koridorjev				●	●	●	
	12. Upravljanje in monitoring sistema	Spremljanje dostopnosti do narave; nadgradnja infrastrukture; redno upravljanje sistema					●	●	
	8. Projekti občin, ki bi jih lahko izvedli znotraj tega projekta	Občina	Projekt	Vsebina projekta					
Novo mesto		Dostopi do reke Krke	Ureditev dostopov do reke, peš poti ob vodi, kopalne točke, rekreacijske površine						2026–2030
		Zeleni koridor Ragov log – Loka – Marof	Povezava parkov, rekreacijskih površin in reke Krke s pešpotmi in kolesarskimi potmi						2026–2031
Trebnje		Dostop do Temenice	Ureditev sprehajalnih poti ob reki, dostopi do vode, naravne rekreacijske točke						2027–2032
		Regionalne pešpoti in kolesarske povezave	Povezava naselij z naravnimi območji in rekreacijskimi površinami						2026–2033

	Metlika	Dostop do reke Kolpe	Ureditev dostopov do reke, kopališč, rekreacijskih poti in naravnih točk za rekreacijo	2026–2030	
	Črnomelj	Zeleno-modri koridor ob Lahinji	Povezava naravnih območij ob reki Lahinji s peš potmi in dostopi do vode	2027–2033	
	Kočevje	Rekreacijski koridor ob Rinži	Ureditev rekreacijskih poti ob reki, povezava parkov in gozdnih poti	2026–2031	
	Šentjernej	Dostopi do rekreacijskih površin ob Krki	Ureditev dostopov do vode, sprehajalnih poti in naravnih rekreacijskih območij	2027–2032	
9. Medobčinski projekti JV regije Slovenije v zvezi z dostopom do zeleno modre infrastrukture	Regijski ali medobčinski projekti			Čas izvedbe	
	Regionalna mreža zeleno-modrih koridorjev JV Slovenije (povezava rek, parkov, gozdov in naselij)			2026–2035	
	Regionalna mreža peš in kolesarskih poti (med naselji in naravnimi območji)			2026–2035	
	Dostopi do rek, jezer in naravnih kopališč (Krka, Kolpa, Lahinja, Rinža, Temenica)			2026–2032	
	Regionalni sistem rekreacijskih poti ob vodah			2027–2034	
	Digitalni register zeleno-modre infrastrukture in monitoring (informacije o dostopnostih in drugi podatki)			2026–2030	
	Program urejanja dostopnosti do zelenih površin (princip 3-30-300 + 3000 za kopanje)			2026–2035	
10. Opredelitev tveganj pri izvajanju projekta in pri doseganju ciljev	Tveganje	Opis tveganja	Verjetnost	Vpliv na projekt	Predlagani ukrepi za obvladovanje
	Neusklajenost med občinami v regiji	Različne razvojne prioritete občin lahko vplivajo na potek regionalnega projekta	srednja	velik	Vzpostavitev regionalnega koordinacijskega telesa; redna usklajevanja med občinami
	Spremembe razvojnih prioritet države ali regije	Spremembe razvojnih politik lahko vplivajo na podporo projektu	majhna	srednja	Vključitev projekta v regionalne in nacionalne strateške dokumente
	Neusklajenost državnih razvojnih politik	Različne državne politike ne podpirajo trajnostnih ciljev	velika	velika	Lobiranje za spremembe preko ustreznih državnih institucij

	Ne-umeščenost projekta v prostorske akte	Projekt ni vključen v OPN ali druge prostorske dokumente	srednja	velik	Vključitev projektov v OPN, regionalne prostorske plane in druge razvojne dokumente
	Konflikti z drugimi rabami prostora	Konflikti z infrastrukturo, kmetijstvom ali urbanim razvojem	srednja	srednja	Usklajevanje z nosilci urejanja prostora v zgodnji fazi, Vključevanje deležnikov v začetnih fazah projekta.
	Dolgotrajni postopki pridobivanja soglasij	Postopki pri državnih institucijah (Direkcija za vode, ZRSVN, ARSO) lahko trajajo dolgo	visoka	velik	Zgodnja vključitev institucij; fazno projektiranje; usklajevanje projektnih rešitev
	Zahtevane dodatne strokovne študije	Državni organi lahko zahtevajo dodatne študije (hidrološke, okoljske)	srednja	velik	Pravočasna priprava strokovnih podlag; vključitev strokovnjakov
	Poplavna ogroženost	Projekti ob rekah lahko posegajo v poplavna območja	srednja	srednja	Priprava poplavnih študij; prilagoditev projektiranja; naravne rešitve
	Omejitve na varovanih območjih	Posegi na območjih Natura 2000 ali drugih varovanih habitatih	visoka	velik	Okoljske presoje; prilagoditev projektnih rešitev
	Pomanjkanje finančnih sredstev	Nezadostna sredstva za celotno izvedbo projekta	srednja	velik	Kombinacija EU, državnih in občinskih virov
	Neurejeno lastništvo zemljišč	Trase poti ali dostopi do rek potekajo preko zasebnih zemljišč	srednja	velik	Analiza lastništva zemljišč; sporazumi z lastniki; alternativne trase
	Slaba geologija	Slaba geologija lahko povzroči zamik pri izvedbi projektov in večje stroške	majhna	srednja	Predhodne raziskave tal

5.4. Izvedbeni projekt 2: URBANE ZELENE POVRŠINE V JV SLOVENIJI

Ključne točke	Opis/obrazložitev
---------------	-------------------

<p>3. Naziv predlaganega izvedbenega projekta za uresničevanje TKT - JZMP</p>	<p>PROJEKT 2: URBANE ZELENE POVRŠINE V JV SLOVENIJI</p>
<p>4. Kaj vključujejo urbane zelene površine v JV Sloveniji</p>	<p>Urbane zelene površine zajemajo:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. PARKOVNE POVRŠINE <ul style="list-style-type: none"> - mestni parki (rekreacija, druženja, kulturni dogodki, turizem) - mestni krajinski park (park ob reki, jezeru, ob gozdnem robu) - urbani gozd (rekreacija, hlajenje mesta, biodiverziteta) 2. ZELENI PROSTORI V SOSESKAH <ul style="list-style-type: none"> - manjši parki v stanovanjskih območjih (druženje, igra otrok, rekreacija). 200 - 2000 m² - zelenice med stanovanjskimi objekti - skupnostni vrtički - javni sadovnjaki 3. ŠPORTNE REKREACIJSKE ZELENE POVRŠINE <ul style="list-style-type: none"> - večnamenska športna področja (nogometna, košarkarska, odbojgarska, teniška igrišča, gimnastika...) - rekreacijski park za vsakodnevno rekreacijo - trim park – naravne tekaške poti z vadbenimi postajami. - fitnes park z fitnes napravami na prostem - skate park / pump track – površine za rolkanje in kolesarjenje - pasji park - površine za rekreacijo psov. 4. VODNE ZELENE POVRŠINE <ul style="list-style-type: none"> - park ob reki in jezerski parki - rečna promenada – sprehajalne poti ob vodi - mestno kopališče - rekreacijska kopališča ob rekah ali jezerih. - naravna kopališča v naravnem okolju 5. IZOBRAŽEVALNE ZELENE POVRŠINE <ul style="list-style-type: none"> - šolski park - šolski vrt – učni vrtovi za otroke - naravni vrtovi ob vrtcih - naravoslovna učna pot – tematske poti za izobraževanje 6. TERAPEVTSKE ZELENE POVRŠINE <ul style="list-style-type: none"> - terapevtski vrt (vrtovi ob bolnišnicah ali DSO) - senzorični vrt – vrtovi za rehabilitacijo 7. URBANA ZELENA INFRASTRUKTURA <ul style="list-style-type: none"> - zelena ulica (ulice z drevoredi in zelenimi elementi)

	<ul style="list-style-type: none"> – mestni drevored – drevoredi ob ulicah – zelene strehe in fasade <p>8. ARHEOLOŠKE IN KULTURNE ZELENE POVRŠINE</p> <ul style="list-style-type: none"> – arheološki park (arheološka najdišča v urejenem zelenem prostoru, arheološki ostanki v parkih) – zeleni prostori ob arheoloških najdiščih (zaščitne zelene površine, interpretacijski parki) – tematske kulturne poti (arheološke poti, kulturne) – zgodovinski vrtovi (vrtovi ob gradovih) – kulturni parki (park skulptur, umetniški parki, park dediščine) <p>9. ZELENE POVRŠINE ZA PRILAGAJANJE NA VROČINO – zaščita pred vročinskimi valovi, izboljšanje mikroklimne</p> <ul style="list-style-type: none"> – hlajeni mestni parki (parki z velikimi drevesi, senčne površine) – zeleni mestni trgi (z drevesi, pergole z rastlinami) – zelene ulice (drevoredi, vegetacijski pasovi) – hlajeni javni prostori (hladilni koridorji) – dvojna raba zelenih površin (različne vrste opisane zgoraj) – vodni elementi (pitniki, vodne fontane, hladilni vodni sistemi, meglice, razne vodne instalacije) – sečni elementi (velika drevesa, senčnice, pergole..) – klopi v senci, počivališča, sanitarije <p>10. ZELENE POVRŠINE ZA PODNEBNO ODPORNOST</p> <ul style="list-style-type: none"> – deževni vrtovi – retencijski parki – poplavni travniki – mokrišča – zelene strehe in zelene fasade – zeleni koridorji za zrak – oprema (sistemi za zbiranje vode, pametno namakanje, senzorji vlage, monitoring temperature)
<p>5. Predstavitev problematike in izzivov v povezavi z urbanimi zelenimi površinami</p>	<p>V regiji Jugovzhodna Slovenija imajo urbana naselja pomemben, vendar neenakomerno razvit sistem javnih zelenih površin. V mestih in večjih naseljih, kot so Novo mesto, Kočevje, Črnomelj, Trebnje, Metlika in Šentjernej, zelene površine sicer obstajajo, vendar pogosto niso načrtovane, upravljane in povezane kot enoten funkcionalni sistem, ki bi enakovredno zagotavljal ekološke, družbene, prostorske in podnebne funkcije. Regija kot celota prepoznava pomen strateškega upravljanja zelenih površin, njihove evidence, povezovanja z zdravjem, mobilnostjo in podnebnimi ukrepi ter vključevanja v občinske in medobčinske/regijske razvojne dokumente. Ključni izzivi so:</p> <p>1. Prostorska nepovezanost in neenakomerna dostopnost</p> <p>Mnoge zelene površine so razpršene, nepovezane ali slabo dostopne. Med soseskami, šolami, vrtci, zdravstvenimi ustanovami, DSO, športnimi območji in naravnimi robovi naselij pogosto ni dovolj kakovostnih zelenih povezav. Prebivalci</p>

	<p>zato nimajo enakovrednega dostopa do parkov, drevoredov, urbanih gozdov, otroških igrišč, javnih vrtov in mirnih zelenih območij za vsakodnevno uporabo.</p> <p>2. Pomanjkanje strateškega načrtovanja in standardov V številnih občinah zelene površine še niso celovito obravnavane kot infrastrukturni sistem. Pogosto manjkajo jasne tipologije zelenih površin, standardi kakovosti, merila dostopnosti, razvojni prioritetni sezname in dolgoročni načrti vlaganj. Posledično se zelene površine urejajo parcialno, projektno ali kot spremljajoči element drugih investicij.</p> <p>3. Ne zadostna odpornost urbanih območij na podnebne spremembe Mesta in naselja v regiji se soočajo z vse pogostejšimi vročinskimi valovi, sušo, ekstremnimi padavinami ter obremenitvami tal zaradi pozidave. Kjer je dreves premalo, primanjkuje sence, zelenih ulic, propustnih tal in retencijskih rešitev, so učinki urbanega toplotnega otoka izrazitejši, bivalno okolje pa manj kakovostno. V JV Sloveniji beležimo največje temperaturne razpone.</p> <p>4. Pomanjkljivo upravljanje, evidence in vzdrževanje Za učinkovito upravljanje so ključni katalogi oziroma registri zelenih površin, načrti vzdrževanja ter sistematično spremljanje stanja. Pomena registra zelenih površin kot GIS osnove za načrtovanje, proračun in spremljanje stanja, se večina občin zaveda, vendar takšni sistemi v praksi pogosto še niso celovito vzpostavljeni ali med občinami primerljivo usklajeni.</p> <p>5. Premalo izkoriščen razvojni potencial urbanih zelenih površin Urbane zelene površine niso zgolj krajinska ali estetska kategorija, temveč razvojna infrastruktura. Lahko prispevajo k zdravju prebivalcev, večji privlačnosti mestnih središč, razvoju trajnostnega turizma, večji socialni vključenosti, izboljšani mobilnosti, urbanemu hlajenju, zadrževanju vode in večji biotski raznovrstnosti. Ta potencial v regiji še ni v celoti aktiviran.</p> <p>6. Družbeni in zdravstveni vidiki Nezadostna kakovost ali dostopnost zelenih površin zmanjšuje možnosti za vsakodnevno rekreacijo, medgeneracijsko druženje, igro otrok, bivanje starejših na prostem ter pozitiven vpliv narave na duševno zdravje prebivalcev. Kakovostne javne zelene površine so eden temeljnih elementov zdravega in vključujočega urbanega okolja.</p>
<p>6. Opredelitev namena in doprinosa izvedbenega projekta za uresničevanje TKT- JZP</p>	<p>Namen projekta je vzpostaviti povezano, kakovostno, podnebno odporno in univerzalno dostopno mrežo urbanih zelenih površin v mestih in večjih naseljih JV Slovenije, ki bo prebivalcem zagotavljala boljše bivalne pogoje, večjo dostopnost do narave, večjo odpornost urbanega prostora na podnebne spremembe ter bolj urejeno in privlačno javno okolje.</p> <p>Doprinosa projekta – Projekt bo prispeval k naslednjim konkretnim izboljšavam:</p> <p>1. Vzpostavitvi regionalnega/ medobčinskega sistema urbanih zelenih površin</p>

Vzpostavljena bo funkcionalno povezana mreža parkov, drevoredov, zelenih ulic, urbanih gozdov, otroških in športnih zelenih površin, skupnostnih vrtov ter drugih javnih zelenih območij v občinah JV Slovenije.

2. Izboljšana dostopnost do kakovostnih zelenih površin

Več prebivalcev bo imelo urejeno javno zeleno površino v bližini bivanja, dela, šolanja ali vsakodnevnih poti, skladno z načeli pravične in vključujoče dostopnosti.

3. Krepitev podnebne odpornosti urbanih območij

Z več drevesi, senco, propustnimi površinami, deževnimi vrtovi, zelenimi koridorji in sonaravnimi rešitvami se bo zmanjšal vpliv pregrevanja naselij, izboljšalo zadrževanje vode in okreplila odpornost na podnebne ekstreme.

4. Izboljšanje kakovosti bivanja in javnega zdravja

Projekt bo prebivalcem omogočil več možnosti za rekreacijo, oddih, druženje, varno igro otrok, aktivno staranje in vsakodneven stik z naravo.

5. Podpora trajnostni mobilnosti

Urbane zelene površine bodo povezane s peš in kolesarskimi potmi ter postale del vsakodnevne mobilnosti med stanovanji, javnimi ustanovami, središči naselij in naravnimi območji.

6. Krepitev biodiverzitete v urbanem prostoru

Zelene površine bodo načrtovane kot ekološko funkcionalni prostori z avtohtonimi vrstami, opraševalskimi zasaditvami, zelenimi povezavami in mikrohabitati.

7. Digitalizacija in boljše upravljanje

Vzpostavitev registra zelenih površin, standardov upravljanja in načrtov vzdrževanja bo občinam omogočila boljše odločanje, spremljanje kazalnikov in učinkovitejše vlaganje v prostor.

Obrazložitev:

Urbane zelene površine predstavljajo temeljni del kakovostnega življenjskega okolja v mestih in naseljih. Njihova vloga presega estetsko in rekreacijsko funkcijo, saj so ključne za uravnavanje mikroklimе, ohranjanje biotske raznovrstnosti, zadrževanje padavinske vode, zmanjševanje onesnaženosti zraka, blaženje hrupa ter krepitev socialne povezanosti prebivalcev.

V JV Sloveniji se urbana naselja razvijajo v prostorsko in funkcionalno raznolikem okolju, vendar javne zelene površine pogosto niso obravnavane kot sistemska infrastruktura enakega pomena kot prometna, komunalna ali energetska infrastruktura. Posledično prihaja do neenakomerne prostorske razporeditve zelenih površin, do razlik v kakovosti urejanja in vzdrževanja ter do slabše povezanosti med posameznimi urbanih območji.

	<p>Posebej pomembno je, da se zelene površine obravnavajo kot aktivni del podnebne prilagoditve mest. Drevesa, zeleni pasovi, parki, urbani gozdovi, zelene strehe, deževni vrtovi in propustne površine prispevajo k senčenju, znižanju temperatur, večji zračni vlagi in boljši infiltraciji padavin. Na ta način zmanjšujejo ranljivost urbanih območij za vročinske valove in poplavne dogodke.</p> <p>Urbane zelene površine imajo tudi pomembno družbeno funkcijo. So prostori srečevanja, vključevanja, gibanja, igre, umika, učenja in medgeneracijskega povezovanja. Kakovostno urejene zelene površine so posebej pomembne za otroke, starejše, družine, ranljive skupine in vse tiste prebivalce, ki nimajo lastnega vrta ali neposrednega stika z naravo. Zato je projekt usmerjen tudi v načelo univerzalne dostopnosti in v izboljšanje bivalnih pogojev za vse prebivalce regije.</p> <p>Za dolgoročno uspešnost pa ni dovolj le gradnja ali prenova posameznih parkov. Potreben je sistemski okvir, ki vključuje strategijo upravljanja zelenih površin, njihovo tipologijo, standarde kakovosti, GIS evidence, načrte vzdrževanja, podnebne ukrepe ter vključevanje prebivalcev.</p> <p>Projekt urbanih zelenih površin za JV Slovenijo zato predlaga prehod iz parcialnega urejanja v celovit regionalni (medobčinski) model načrtovanja, upravljanja in razvoja javnih zelenih površin, ki bo povezal prostorske, okoljske, družbene in razvojne cilje.</p>
<p>7. Opredelitev ciljev izvedbenega projekta za uresničevanje TKT-JZP</p>	<p>V. Projektni cilji (PC) ob zaključku projekta</p> <p>PC1: Vzpostavljena mreža urbanih zelenih površin v regiji JV Slovenije. PC2: Urejeni, prenovljeni ali na novo vzpostavljeni urbani parki, zelene ulice, drevoredi, in drugi javni zeleni prostori. PC3: Izboljšana dostopnost prebivalcev do kakovostnih javnih zelenih in modrih površin. PC4: Vzpostavljena povezanost urbanih zelenih površin s peš in kolesarskimi povezavami ter z javnimi ustanovami. PC5: Povečane zelene površine ob objektih družbene infrastrukture. PC6: Okrepljena podnebna odpornost urbanih območij z naravnimi in sonaravnimi rešitvami. PC7: Vzpostavljen digitalni register urbanih zelenih površin in sistem spremljanja stanja. PC8: Vzpostavljeni standardi upravljanja in vzdrževanja urbanih zelenih površin na ravni sodelujočih občin na osnovi enotnih državnih standardov</p> <p>VI. Okoljski cilji (OC)</p> <p>OC1: Povečanje površine urbanih zelenih površin za 5%/2026 OC2: Izboljšanje dostopa do pitne vode v javnem prostoru – 50 % več pitnikov/ 2026 (1 pitnik/5000 prebivalcev) OC3: Povečanje senčnih površin v mestih za 10% glede na 2026</p> <p>VII. Družbeni cilji (DC)</p>

	<p>DC1: Povečanje socialne vključenosti in medgeneracijskega druženja na urbanih JZP (št. novih medgeneracijskih javnih prostorov za vsaj enega na 5 tisoč prebivalcev)</p> <p>DC2: Povečanje uporabe javnih zelenih površin za rekreacijo in izobraževanje (št. šol in vrtcev, ki imajo vsaj enkrat mesečno šolo v naravi je večje za vsaj 10%/2026)</p> <p>DC3: Povečanje zadovoljstva prebivalcev z dostopnostjo in kakovostjo urbanih zelenih površin za vsaj 5% glede na 2026</p> <p>VIII. Ekonomski cilji (EC)</p> <p>EC1: Povečanje vrednosti prostora in učinkovitejša raba urbanega okolja (cene stanovanj ob urejenih JZMP so vsaj 3% večje od povprečja v regiji)</p> <p>EC2: Povečano število inovacij na področju urbanih zelenih površin (število digitalnih dvojčkov je za 30% večje glede na 2026)</p> <p>EC3 : Povečano števila lokalnih dobaviteljev in izvajalcev storitev na področju načrtovanja, urejanja in vzdrževanja urbanih zelenih površin. (število lokalnih dobaviteljev / izhodiščno leto je večje vsaj za 10%)</p>
<p>8. Opredelitev ključnih kazalcev uspešnosti izvedbenega projekta glede na 3 trajnostne vidike</p>	<p>Projektni kazalci</p> <p>PK1: Povečanje površin novih ali prenovljenih urbanih zelenih površin (ha)glede na izhodiščno leto</p> <p>PK2: Število novih ali prenovljenih urbanih parkov, mestnih parkov in parkovnih ureditev glede na 2026</p> <p>PK3: Število novih ali prenovljenih športno-rekreacijskih območij (športni parki, igrišča, trim steze) glede na 2026</p> <p>PK4: Dolžina novih ali obnovljenih tematskih, učnih in rekreacijskih poti v urbanem prostoru (km) glede na 2026</p> <p>PK5: Število novih ali prenovljenih javnih površin z ozelenitvijo (trgi, ulice, šolska dvorišča, DSO, javni prostori)</p> <p>PK6: Število novih elementov javne opreme za kakovost bivanja (pitniki, klopi, senčne strukture, urbana oprema)</p> <p>Okoljski kazalci</p> <p>OK1: Povečanje deleža drevesne pokrivenosti v urbanih območjih (podatki GIS po obdobjih)</p> <p>OK2: Povečanje deleža zaraščenega prostora v urbanem okolju (%) glede na izhodiščno leto</p> <p>OK2: Povečanje deleža zelenih površin v urbanih območjih (%) glede na izhodiščno leto</p> <p>Družbeni kazalci</p> <p>DK1: Delež prebivalcev z dostopom do javne zelene površine v razdalji 300 m (%) po letih</p> <p>DK2: Število otrok in mladih, ki uporabljajo urbane zelene površine ob šolah, vrtcih in športnih parkih več kot 2x tedensko po letih</p> <p>DK3: Število starejših prebivalcev, ki uporabljajo zelene površine ob DSO po letih</p>

	DK4: Število uporabnikov tematskih, rekreacijskih in učnih poti v urbanem prostoru po letih							
	Ekonomski kazalci							
	EK1: Povečanje števila obiskov v parkih, na rekreacijskih območjih in tematskih poteh po letih							
	EK2: Število novih podjetij ali startupov povezanih z upravljanjem in vzdrževanjem zelenih površin po letih							
	EK3: Število novih delovnih mest povezanih z zeleno infrastrukturo (krajinska arhitektura, vzdrževanje, turizem) v letu							
9. Okviren terminski plan po fazah	Faza	Aktivnosti	2026	2027	2028	2029	2030	2031 - 2035
	1. Analiza obstoječih urbanih zelenih površin	<i>Analiza parkov, drevoredov, zelenih površin v soseskah; kartiranje urbanih zelenih površin in degradiranih območij</i>	●	●	●			
	2. Participacija prebivalcev in deležnikov	<i>Delavnice z občani, zbiranje predlogov za nove parke, drevorede, urbane vrtove in rekreacijske površine</i>	●	●	●			
	3. Načrtovanje sistema urbanih zelenih površin	<i>Opredelitev mreže parkov, rekreacijskih zelenih površin, urbanih vrtov in drevoredov</i>	●	●	●			
	4. Prostorsko načrtovanje in vključitev v prostorske akte	<i>Vključitev zelenih površin v OPN, regionalne načrte in strategije razvoja mest</i>		●	●	●	●	
	5. Priprava projektne dokumentacije	<i>Idejne zasnove parkov, drevoredov, rekreacijskih površin, urbanih vrtov in mikroklimatskih parkov</i>		●	●	●	●	●
	6. Pridobivanje zemljišč in dovoljenj	<i>Urejanje lastništva zemljišč; pridobivanje soglasij in dovoljenj</i>			●	●	●	
	7. Zagotavljanje financiranja	<i>Prijave na EU razpise (ESRR, LIFE, Interreg), nacionalne in občinske vire financiranja</i>		●	●	●	●	●
	8. Ureditev urbanih parkov	<i>Gradnja novih parkov, revitalizacija obstoječih parkov, ureditev zelenih površin v mestnih jedrih</i>			●	●	●	●
	9. Zasaditev drevoredov in senčenje mest	<i>Sajenje dreves, ozelenitev ulic in trgov, ustvarjanje senčnih površin</i>			●	●	●	●
	10. Vzpostavitev urbanih vrtov in skupnostnih parkov	<i>Ureditev urbanih vrtov, sadovnjakov in skupnostnih parkov</i>			●	●	●	●

	11. Digitalni register urbanih zelenih površin	Vzpostavitev GIS registra parkov, dreves in zelenih površin				●	●	●
	12. Upravljanje in monitoring sistema	Spremljanje stanja zelenih površin, vzdrževanje parkov in nadgradnja sistema					●	●
10. Projekti občin, ki bi jih lahko izvedli znotraj tega projekta	Občina	Projekt	Vsebina projekta			Čas izvedbe		
	Novo mesto	Urbani park Loka	Parkovna ureditev mestne zelene površine, rekreacijske poti, urbana oprema			2026–2027		
		Arheološki park Marof	Parkovna ureditev območja kulturne dediščine z javnimi zelenimi površinami			2026–2035		
		Evidenca dreves	Digitalni kataster urbanega drevja in monitoring zelenih površin			2026		
		Zeleni park pri DSO	Parkovna ureditev javne zelene površine za starejše in lokalno skupnost			2026–2027		
		Ureditev obvodnih zelenih površin Krke	Parkovne ureditve ob reki Krki, rekreacijske površine			2026–2035		
	Trebnje	Mestni park Trebnje	Park v mestnem jedru			2027		
		Tematska pot ob Temenici	Zelena rekreacijska pot			2029–2030		
		Trim steza	Rekreacijska zelena infrastruktura			2027–2035		
	Kočevje	Park Gaj – revitalizacija	Prenova mestnega parka z novo zeleno infrastrukturo			2023–2030		
		Mikroklimatski parki	Parki za zmanjšanje toplotnih otokov in hlajenje mesta			2026–2028		
		Zeleni koridorji	Mestni zeleni koridorji za peš in kolesarski promet			2031–2035		
		Rudniško jezero	Rekreacijski park ob jezeru			2026–2030		
	Metlika	Zelena promenada Metlika	Mestni zeleni krog z rekreacijskimi površinami			2027–2030		
		Parki v soseskah	Novi urbani parki v stanovanjskih območjih			2026–2035		
		Urbani drevoredi	Ozelenitev ulic in senčenje mesta			2026–2030		
		Zelene rekreacijske točke	Piknik in športne površine v naravi			2026–2035		
		Zelena promenada Metlika	Mestni zeleni krog z rekreacijskimi površinami			2027–2030		
	Črnomelj	Jurjevanjska draga	Mestni park in večnamenska zelena površina			2027–2028		
		Ozelenitev mesta	Ozelenitev prometnic in javnih površin			2027–2035		
		Sistem zelenih površin	Celovit sistem parkov in zelenih koridorjev			2027–2035		
		Urbani vrtovi	Vrtičkarstvo za prebivalce			2027–2035		

	Šentjernej	Centralni park Šentjernej	Novi urbani park v občinskem središču	2027–2030		
		Mirni parki	Parki ob pokopališčih	2026–2030		
		Zelene povezave	Zelene poti med naselji	2028–2035		
	Mirna Peč	Večnamenski park	Park z retenzijami, deževnimi vrtovi in rekreacijo	2026–2028		
11. Potencialni regijski/ medobčinski projekti	Medobčinski/ regijski projekt				Čas izvedbe	
	Regionalni sistem urbanih parkov JV Slovenije (Novo mesto, Trebnje, Črnomelj, Metlika, Kočevje)				2026–2035	
	Program urbanih drevoredov in senčenja mest JV Slovenije (vse občine)				2026–2032	
	Regionalna mreža rekreacijskih parkov in trim stez (vse občine)				2026–2035	
	Program zelene prenove mestnih jeder JV Slovenije (vse občine)				2027–2035	
	Program urbanih vrtov in skupnostnih parkov JV Slovenije (vse občine)				2026–2030	
	Regionalni program mikroklimatskih parkov (zmanjšanje toplotnih otokov) (vse občine)				2026–2032	
	Digitalni kataster urbanega drevja in zelenih površin JV Slovenije (vse občine)				2026–2028	
12. Opredelitev morebitnih tveganj pri izvajanju projekta in pri doseganju ciljev	Tveganje	Opis tveganja	Verjetnost	Vpliv na projekt	Predlagani ukrepi za obvladovanje	
	Lastništvo zemljišč	zemljišča za park ali zeleno površino niso v lasti občine	srednja	zamik ali zmanjšanje obsega projekta	zgodnje preverjanje lastništva, odkup ali dogovor o služnosti	
	Pridobivanje dovoljenj	dolgotrajni postopki pridobivanja soglasij in dovoljenj	srednja	zamik projekta	zgodnje vključevanje soglasodajalcev, dobra projektna dokumentacija	
	Prostorski akti	projekt ni skladen z OPN ali drugimi prostorskimi akti	nizka–srednja	potreba po spremembi prostorskega akta	preverjanje skladnosti že v fazi načrtovanja	
	Arheološke najdbe	odkritje arheoloških najdišč med gradnjo	Srednja/visoka – odvisno od lokacije	zamik gradnje in dodatni stroški	predhodne arheološke raziskave	

	Financiranje	neuspešna prijava na razpise ali zamik razpisov	srednja	zamik izvedbe projektov	priprava več projektnih scenarijev financiranja
	Podražitev gradbenih del	rast cen materialov in storitev	srednja	povečanje investicijskih stroškov	finančne rezerve v proračunu
	Okoljske omejitve	varovana območja narave ali habitatov	nizka–srednja	omejitve pri načrtovanju	usklajevanje z naravovarstvenimi institucijami
	Vključevanje javnosti	nasprotovanje lokalne skupnosti določenim ureditvam	nizka	spremembe projektnih rešitev	participacija prebivalcev v fazi načrtovanja
	Upravljanje in vzdrževanje	pomanjkanje sredstev za dolgoročno vzdrževanje	srednja	zmanjšanje kakovosti zelenih površin	priprava načrta upravljanja in financiranja

5.5. Izvedbeni projekt 3: JEDRNA KRAJINA ZELENO-MODRE INFRASTRUKTURE

Ključne točke	Opis/obrazložitev
1. Naziv predlaganega izvedbenega projekta za uresničevanje TKT - JZMP	PROJEKT 3: JEDRNA KRAJINA ZELENO-MODRE INFRASTRUKTURE
2. Kaj zajema področje JEDRNE KRAJINE ZELENO MODRE INFRASTRUKTURE	Jedrna krajina zeleno-modre infrastrukture: 1. VODNI SISTEMI REGIJE (MODRA INFRASTRUKTURA) Osnovni element jedrne krajine so vodni sistemi, ki tvorijo naravno hrbtenico prostora. REKE: Krka, Kolpa, Lahinja, Temenica, Rinža, Krupa, Radulja, Dobličica, Bistrica POTOKI – <i>manjši vodotoki</i> – <i>kraški potoki</i> – <i>hudourniki</i> JEZERA IN VODNE POVRŠINE

- *Rudniško jezero*
- *ribniki*
- *gramoznice*
- *umetna jezera*
- *mokrišča in poplavne ravnice*
- *poplavni travniki*
- *naravne retencijske površine*
- *močvirja*
- *podzemne vode*
- *kraške jame*
- *ponikalnice*
- *kraški izviri*
- *podzemne reke.*
- MOKRIŠČA IN POPLAVNE RAVNICE**
- *poplavni travniki*
- *naravne retencijske površine*
- *močvirja*
- PODZEMNE VODE**
- *kraške jame*
- *ponikalnice*
- *kraški izviri*
- *podzemne reke*
- 2. OBVODNE KRAJINE IN EKOSISTEMI**
- *obrečni gozdovi*
- *poplavni gozdovi*
- *obrečne vegetacije*
- *mokrišča*
- *vodni habitati*
- *habitatni koridorji ob rekah.*
- 3. REKREACIJSKA INFRASTRUKTURA OB VODAH**
- *sprehajalne poti ob rekah*
- *kolesarske poti ob vodah*
- *naravna kopališča*
- *kajakaške in čolnarske vstopne točke plovila*
- *rekreacijske zelene površine ob vodi*
- *naravne plaže in obrečne parke*
- 4. TURISTIČNA INFRASTRUKTURA VODNE KRAJINE**
- *rečne turistične poti*
- *vodne tematske poti*

	<ul style="list-style-type: none"> – turistične točke ob rekah – opazovalnice narave – interpretacijske točke. <p>5. IZOBRAŽEVALNA INFRASTRUKTURA</p> <ul style="list-style-type: none"> – učne poti ob vodah – naravoslovni centri – interpretacijski centri voda – šole v naravi – raziskovalne točke za monitoring voda <p>6. TEMATSKE KRAJINSKE ZGODBE (Reka Krka – reka življenja, Kraški vodni svet Temenice, Kolpa – divja reka narave, Vodni svet Kočevskih gozdov, Skrivnosti podzemnih voda</p> <p>7. PODNEBNA IN PROTIPOPLAVNA INFRASTRUKTURA</p> <ul style="list-style-type: none"> – naravne retencijske površine – poplavne travnike – renaturacijo vodotokov – ohranjanje mokrišč – zadrževanje vode v krajini <p>8. DIGITALNI SISTEMI ZA UPRAVLJANJE VODNE KRAJINE</p> <ul style="list-style-type: none"> – GIS register vodnih sistemov – monitoring vodnih ekosistemov – digitalni dvojčki vodnih sistemov – podatkovne platforme za upravljanje voda
<p>3. Predstavitev problematike povezane z Jedrno krajina zeleno- modre infrastrukture</p>	<p>Kljub izjemno bogati mreži rek, potokov, jezer in kraških vodnih sistemov regija Jugovzhodna Slovenija še nima razvitega celovitega sistema upravljanja, razvoja in uporabe vodnih krajinskih struktur kot jedrnega elementa zeleno-modre infrastrukture.</p> <p>1. Neizkoriščen razvojni potencial vodnih sistemov</p> <p>Regija Jugovzhodna Slovenija ima eno najbogatejših mrež vodnih sistemov v Sloveniji. Reke Krka, Kolpa, Lahinja, Temenica in Rinža skupaj z velikim številom manjših vodotokov, kraških izvirov, ponikalnic, jezer in mokrišč predstavljajo izjemen naravni potencial prostora. Velik del vodnih površin in obvodnih krajinskih območij ni koristno uporabljen. Obvodni prostori so pogosto slabo urejeni, številni vodni sistemi pa ostajajo razvojno neaktivni, čeprav bi lahko predstavljali pomemben element trajnostnega razvoja regije.</p> <p>2. Slaba dostopnost do rek, jezer in vodnih površin</p> <p>V številnih naseljih prebivalci nimajo urejenega dostopa do rek in drugih vodnih površin zaradi neurejene ali neprehodne rečne brežine, odsotnost javnih dostopnih točk, pomanjkanje sprehajalnih poti ob rekah, omejene možnosti za kopanje ali</p>

vodne aktivnosti, odsotnost vstopnih točk za kajake ali čolne. Posledica tega je, da prebivalci in obiskovalci nimajo možnosti neposrednega stika z vodnim okoljem, čeprav so vodni sistemi pogosto v neposredni bližini naselij.

3. Fragmentirano upravljanje vodnih in obvodnih območij

Upravljanje rek, vodotokov in obvodnih območij je razdeljeno med več institucij in deležnikov: Direkcija RS za vode, občine, Zavod za varstvo narave, ribiške družine, turistične organizacije, komunalna podjetja.

Zaradi razdrobljenosti pristojnosti pogosto ni celovitega pristopa k načrtovanju, urejanju in razvoju obvodnih prostorov kot javne zeleno-modre infrastrukture.

Posledica je neenotno upravljanje, različni standardi urejanja ter pomanjkanje dolgoročnih razvojnih konceptov.

4. Slaba povezanost vodnih območij v regionalni prostor

Reke in vodni sistemi v regiji niso povezani v funkcionalno mrežo zeleno-modrih koridorjev. Zaradi tega vodni sistemi ne delujejo kot povezovalni element prostora, ki bi lahko povezoval naselja, gozdove, rekreacijska območja in turistične destinacije.

5. Pomanjkanje tematske interpretacije vodne krajine

Vodni sistemi regije imajo velik naravni, kulturni in zgodovinski pomen, vendar ta potencial ni dovolj interpretiran.

V regiji še ni razvite celovite zgodbe o vodni krajini, ki bi povezovala naravne značilnosti rek in kraških voda kulturno dediščino ob rekah, zgodovino življenja ob vodi, tradicionalne dejavnosti povezane z vodami.

Pomanjkanje interpretacije zmanjšuje turistično privlačnost vodnih območij in omejuje razvoj novih turističnih produktov.

6. Podnebna ranljivost vodnih in obvodnih območij

Podnebne spremembe povečujejo pogostost ekstremnih vremenskih pojavov, kot so intenzivne padavine, poplave, sušna obdobja in vročinski valovi. Neurejena ali degradirana obvodna območja lahko povečujejo poplavno ogroženost naselij.

Hkrati pa neizkoriščeni naravni vodni sistemi predstavljajo zamujeno priložnost za razvoj naravnih rešitev, kot so poplavne retencijske površine, mokrišča, obnovljeni obrečni ekosistemi, zadrževanje vode v krajini.

7. Pomanjkanje sistematičnega monitoringa vodnih ekosistemov

V številnih vodnih sistemih regije ni vzpostavljenega celovitega sistema spremljanja stanja vodnih ekosistemov. Manjkajo: digitalni registri vodnih sistemov, monitoring biotske raznovrstnosti ob vodah, spremljanje stanja obvodnih habitatov, digitalni podatki o dostopnosti vodnih območij.

8. Slaba prepoznavnost vodne identitete regije

	<p>Čeprav ima regija izjemno bogato vodno krajino, ta ni prepoznana kot osrednji element regionalne identitete. V primerjavi z nekaterimi evropskimi regijami, kjer so reke in vodne krajine ključni simboli prostora, vodni sistemi JV Slovenije še niso sistematično vključeni v razvoj regionalnega turizma, trajnostnih rekreacijskih produktov, izobraževalnih programov regionalne promocije prostora.</p>
<p>4. Opredelitev namena in doprinosa izvedbenega projekta Jedrna krajina zeleno modre infrastrukture</p>	<p>Namen projekta Namen projekta Jedrna krajina zeleno-modre infrastrukture JV Slovenije je prepoznati, povezati in trajnostno razviti vodne sisteme regije – reke, potoke, jezera in podzemne vode – kot osrednjo krajinsko in razvojno strukturo prostora. Projekt je usmerjen v urejanje obvodnih območij, izboljšanje dostopnosti do voda ter razvoj rekreacijskih, turističnih in izobraževalnih vsebin, ob hkratnem ohranjanju naravnih ekosistemov in krepitvi podnebne odpornosti prostora.</p> <p>Doprinosa projekta - Projekt bo prispeval k bolj celovitemu prostorskemu razvoju z vzpostavitvijo vodnih sistemov kot osrednje krajinske strukture regije, varstvu narave in izboljšanju stanja ekosistemov, kakovosti bivanja prebivalcev, razvoju trajnostnega turizma, ki temelji na danostih regije. Projekt tudi ustvarja možnosti za razvoj novih izobraževalnih programov, razvoj novih storitev za lokalno gospodarstvo, prispeva k prilagajanju na podnebne spremembe in spodbuja razvoj regionalnega sistema upravljanja vodnih krajinskih območij.</p>
<p>5. Opredelitev ciljev izvedbenega projekta Jedrna krajina zeleno modre infrastrukture</p>	<p>1. Projektni cilji (PC) ob zaključku projekta PC1: Vzpostavljena povezana regionalna mreža vodnih krajinskih območij, ki predstavljajo jedro zeleno-modre infrastrukture regije. PC2: Urejeni in revitalizirani ključni obvodni prostori rek ter izboljšana dostopnost do vodnih površin za rekreacijo, izobraževanje in trajnostni turizem. PC3: Razvita mreža rekreacijskih in turističnih aktivnosti na vodah in ob vodah PC4: Razvite tematske interpretacijske zgodbe vodne krajine PC5: Okrepljena podnebna odpornost prostora z obnovo obvodnih ekosistemov, razvojem retencijskih površin ter naravnimi rešitvami za upravljanje voda. PC6: Vzpostavljen digitalni sistem spremljanja in upravljanja vodnih sistemov, ki omogoča učinkovito načrtovanje, monitoring in trajnostno upravljanje zeleno-modre infrastrukture.</p> <p>2. Okoljski cilji (OC) OC1: Obnovljeni in izboljšani vodnih ekosistemi OC2: Povečano naravno zadrževanje vode v krajini OC3: Večja podnebna odpornosti vodnih krajinskih sistemov</p>

	<p>3. Družbeni cilji (DC) DC1: Izboljšanje dostopa prebivalcev do vodnih in obvodnih območij DC2: Povečanje uporabe vodnih območij za rekreacijo in prosti čas DC3: Večja ozaveščenosti prebivalcev o pomenu vodnih ekosistemov</p> <p>4. Ekonomski cilji (EC) EC1: Razvit trajnostnega turizma ob vodnih sistemih EC2: Okrepitev lokalnega podjetništva in ustvarjanje novih delovnih mest</p>
<p>6. Opredelitev ključnih kazalcev uspešnosti izvedbenega projekta glede na 3 trajnostne vidike</p>	<p>Projektni kazalci PK1: Dolžine urejenih obvodnih območij PK2: Število vzpostavljenih dostopnih točk do voda PK3: Število novih rekreacijskih in izobraževalnih vsebin ob vodah PK4: Število novih turističnih produktov povezanih z vodno krajino PK5: Število projektov oziroma investicij v zeleno-modro infrastrukturo</p> <p>Okoljski kazalci OK1: Izboljšano ekološkega stanja vodnih teles v % OK2: Biotske raznovrstnosti v vodnih in obvodnih habitatih (št. vrst) OK3: Izboljšanje kakovosti vode v vodotokih (Index kakovosti vode)</p> <p>Družbeni kazalci DK1: Delež prebivalcev z dostopom do vodnih in obvodnih območij DK2: Uporaba vodnih in obvodnih območij za rekreacijo (št obiskovalcev) DK3: Vključenost prebivalcev v izobraževalne in naravovarstvene aktivnosti (št udeležencev)</p> <p>Ekonomski kazalci EK1: Nova delovna mesta v dejavnostih povezanih z modrimi površinami (št.) EK2: Rast števila podjetij in ponudnikov storitev povezanih z vodno krajino EK3: Povečanje turističnega obiska vodnih destinacij (št. obiskovalcev)</p>

7. Okviren terminski plan po fazah	Faza	Aktivnosti	2026	2027	2028	2029	2030	2031 - 2035	
	1. Analiza in kartiranje vodnih sistemov	Inventarizacija rek, potokov, jezer in podzemnih voda; analiza ekološkega stanja; analiza poplavnih območij; analiza lastništva zemljišč	●	●	●	●			
	2. Prostorsko umeščanje projektov	Uskladitev projektov z občinskimi prostorskimi akti (OPN); priprava OPPN za posamezne lokacije; usklajevanje z državnimi institucijami	●	●	●	●	●		
	3. Urejanje zemljišč	Identifikacija lastnikov zemljišč ob vodah; odkupi zemljišč ali vzpostavitev služnosti; dogovori z lastniki		●	●	●	●	●	●
	4. Pridobivanje soglasij	Vodna soglasja (Direkcija RS za vode); naravovarstvena soglasja (ZRSVN); občinska in komunalna soglasja; po potrebi presoja vplivov na okolje		●	●	●	●	●	●
	5. Priprava projektne dokumentacije in financiranja	Idejne zasnove; projektna dokumentacija za gradbeno dovoljenje; investicijska dokumentacija; prijave na razpise				●	●	●	●
	6. Izvedba projektov	Revitalizacija vodotokov; ureditev obvodnih območij; razvoj rekreacijskih, turističnih in izobraževalnih vsebin					●	●	●
	7. Vzpostavitev sistema upravljanja in vzdrževanja	Določitev upravljavcev (občine, komunala, država); priprava modela financiranja vzdrževanja; vzpostavitev sistema upravljanja vodne krajine					●	●	●
8. Projekti občin, ki bi jih lahko izvedli znotraj tega projekta	Občina	Projekt	Vsebina projekta				Čas izvedbe		
	Kočevje	Ureditev mestnega dela reke Rinže	Ureditev obrežij, parkovne površine, rekreacijske poti				2026–2027		
		Rudniško jezero – ureditev	Parkovna ureditev, rekreacija, naravna vrednota				2026–2030		
	Metlika	Zelena os Kolpa	Mestno kopališče, park, dostop do reke				2027–2030		
		Ureditev vodotokov Kolpa–Lahinja–Obrh	Revitalizacija vodotokov in habitatov				2028–2035		

	Šentjernej	Revitalizacija vodotokov Pendirjevka–Krka	Renaturacija in protipoplavni ukrepi	2027–2032
	Trebnje	Ureditev obrežja Temenice	Ureditev brežin, rekreacijske poti	2027–2032
	Mirna Peč	Večnamenski park z retenzijskimi površinami	Deževni vrtovi, mokrišča, zadrževalnik vode, park	2026–2028
	Novo mesto	Ureditev obvodnih površin Krke	Parkovne površine, dostop do vode, rekreacija	2026–2035
	Črnomelj	Dostop do Kolpe in obvodne poti	Peš in kolesarski koridor ob reki	2027–2032
		Jurjevanjska draga	Mestni park in zelena površina	2027–2028
	Šentrupert	Sanacija potoka Bistrice	Ureditev struge, ekološka revitalizacija, zaščita pred poplavami, zelene obvodne površine	2026–2030
9. Medobčinski projekti JV regije Slovenije v zvezi s projektom JEDRNA KRAJINA ZELENO MODRE INFRASTRUKTURE	Regijski projekt		Občine	Čas izvedbe
	Rečni park Krka (ureditev obvodnih površin, rekreacijske poti, renaturacija)		Novo mesto, Šentjernej	2026–2035
	Rečni park Kolpa (dostop do reke, obvodne poti, kopališča, narava)		Metlika, Črnomelj, Kočevje	2027–2035
	Revitalizacija vodotokov JV Slovenije (Rinža, Temenica, Pendirjevka, Bistrica)		Kočevje, Trebnje, Šentjernej, Šentrupert	2026–2032
	Regionalna mreža zelenih koridorjev (peš in kolesarske povezave ob rekah)		Novo mesto, Kočevje, Metlika, Črnomelj, Trebnje	2026–2035
	Mreža dostopov do rek in naravnih kopališč		Metlika, Črnomelj, Novo mesto, Kočevje	2026–2032
	Podnebni parki in zelena infrastruktura mest		Novo mesto, Trebnje, Kočevje, Metlika, Črnomelj	2026–2030
	Digitalni monitoring zeleno-modre infrastrukture (digital twins, satelitski monitoring)		vse občine JV regije	2026–2028
	Program zadrževanja padavinskih voda in mokrišč		Mirna Peč, Trebnje, Novo mesto, Šentrupert	2026–2032

10. Oprelitev morebitnih tveganj pri izvajanju projekta in pri doseganju ciljev	Tveganje	Opis tveganja	Verjetnost	Vpliv na projekt	Predlagani ukrepi za obvladovanje
	Spremembe razvojnih prioritet države/regije	spremembe razvojnih politik lahko vplivajo na podporo projektu	majhna	srednja	vključitev projekta v regionalne in nacionalne strateške dokumente
	Neumešččenost projekta v prostorske akte	projekt ni vključen v OPN ali druge prostorske dokumente	srednja	velika	vključitev projektov v OPN, regionalne prostorske plane in druge dokumente
	Lastništvo zemljišč ob rekah	zemljišča za parke ali dostop do rek niso v lasti občin	srednja	velika	zgodnje preverjanje lastništva; odkupi; pogodbe o služnostih
	Dolgotrajni postopki pridobivanja soglasij	postopki pri državnih institucijah (Direkcija za vode, ZRSVN, ARSO) lahko trajajo dolgo	visoka	velika	zgodnja vključitev institucij; fazno projektiranje; usklajevanje projektnih rešitev
	Naravovarstvene omejitve	območja Natura 2000 ali varovani habitati lahko omejujejo posege	srednja	srednja	sodelovanje z ZRSVN že v fazi idejnih rešitev
	Neuspešna prijava na EU razpise	projekt ne pridobi predvidenih nepovratnih sredstev	srednja	velika	priprava več scenarijev financiranja; kombiniranje virov
	Dolgotrajna priprava projektne dokumentacije	kompleksni projekti zahtevajo več študij	srednja	srednja	pravočasna priprava projektne dokumentacije
	Tehnične omejitve terena	zahtevni geološki ali hidrološki pogoji	majhna	srednja	podrobne geološke in hidrološke analize
	Poplave ali ekstremni vremenski dogodki	ekstremni dogodki lahko vplivajo na izvedbo projektov	srednja	srednja	načrtovanje podnebno odporne infrastrukture
	Konflikti med različnimi uporabniki prostora	turizem, kmetijstvo, rekreacija	majhna	majhna	vključevanje deležnikov

5.6. Izvedbeni projekt 4: VARSTVO IN KREPITEV VODNIH VIROV

Ključne točke	Opis/obrazložitev
<p>1. Naziv predlaganega izvedbenega projekta za uresničevanje TKT - JZMP</p>	<p>PROJEKT 4: VARSTVO IN KREPITEV VODNIH VIROV</p>
<p>2. Kaj vključuje VARSTVO IN KREPITEV VODNIH VIROV</p>	<p>Varstvo in krepitev vodnih virov vključuje naslednja področja:</p> <p>1. VAROVANJE KAKOVOSTI VODNIH VIROV Varovanje vodnih virov pomeni preprečevanje onesnaževanja in ohranjanje naravne kakovosti voda.</p> <ul style="list-style-type: none"> – zaščita vodovarstvenih območij – nadzor nad kmetijskimi, industrijskimi in komunalnimi vplivi – zmanjševanje onesnaženja iz razpršenih virov (gnojila, pesticidi) – izboljšanje sistema odvajanja in čiščenja odpadnih voda – nadzor nad izpusti v vodotoke – monitoring kakovosti voda (kemijski, biološki in ekološki kazalci) <p>2. ZAŠČITA VODNIH EKOSISTEMOV Vodni ekosistemi so temelj stabilnega vodnega režima in biodiverzitete.</p> <ul style="list-style-type: none"> – renaturacijo rek in potokov, jezer – obnovo mokrišč – zaščito obrežnih habitatov – vzpostavljanje ekoloških koridorjev ob vodotokih – zmanjševanje fragmentacije vodnih habitatov – ohranjanje naravnega toka rek <p>3. KREPITEV VODNIH VIROV (POVEČEVANJE VODNIH KAPACITET) Krepitev vodnih virov pomeni povečanje količine razpoložljive vode ter izboljšanje vodnega režima.</p> <ul style="list-style-type: none"> – zadrževanje vode v prostoru (retencijske površine) – obnova poplavnih ravníc – povečanje infiltracije vode v tla – sonaravno upravljanje vodotokov – zmanjševanje površinskega odtoka – povečanje zadrževanja vode v krajinah (t. i. sponge landscape) <p>4. UPRAVLJANJE VODNIH VIROV Učinkovito upravljanje vključuje organizacijo, nadzor in koordinacijo vseh dejavnosti povezanih z vodami.</p> <ul style="list-style-type: none"> – celostno upravljanje povodij – koordinacija med državo, regijo in občinami

	<ul style="list-style-type: none"> – sodelovanje vodnogospodarskih služb – digitalni sistemi monitoringa vodnih virov – upravljanje poplavnih tveganj – dolgoročno načrtovanje rabe vode <p>5. PODNEBNA ODPORNOST VODNIH SISTEMOV</p> <ul style="list-style-type: none"> – podnebne spremembe povečujejo tveganje suš, poplav in ekstremnih padavin. – naravne protipoplavne ukrepe – obnovo rečnih ekosistemov – zelene in modre infrastrukturne sisteme – povečanje retencijskih površin – prilagajanje upravljanja voda na podnebne spremembe. <p>6. POVEZAVA Z ZELENO-MODRO INFRASTRUKTURO</p> <p>Vodni sistemi so ključni del zeleno-modre infrastrukture. Reke, potoki, jezera in mokrišča:</p> <ul style="list-style-type: none"> – povezujejo ekosisteme – izboljšujejo mikroklimo – omogočajo rekreacijo – povečujejo kakovost bivanja. <p>7. DIGITALIZACIJA IN MONITORING VODNIH VIROV</p> <p>Sodobno upravljanje voda vključuje tudi digitalne tehnologije:</p> <ul style="list-style-type: none"> – senzorje kakovosti vode – hidrološki monitoring – GIS registre vodnih sistemov – digitalne dvojčke (digital twins).
<p>3. Predstavitev problematike v povezavi z VARSTVOM IN KREPITVIJO VODNIH VIROV</p>	<p>Regija Jugovzhodna Slovenija ima zelo pomembne vodne vire za oskrbo prebivalstva s pitno vodo. Velik del teh vodnih virov je povezan s kraškim vodonosnikom, ki je značilen za Belo krajino, Kočevsko in širše območje Dolenjske. Kraško okolje omogoča hitro infiltracijo vode v podzemlje, kar pomeni, da so vodni viri zelo bogati, vendar hkrati izjemno občutljivi na onesnaženje. Kraški vodni sistemi so habitat številnih posebnih živalskih vrst, med katerimi ima posebno mesto močeril (Proteus anguinus). Prisotnost močerila kaže na dobro ohranjene podzemne vodne ekosisteme, medtem ko onesnaženje ali spremembe vodnega režima lahko hitro ogrozijo njegove habitate. Varstvo teh habitatov je zato neposredno povezano tudi z varstvom pitne vode.</p> <p>Analiza kaže, da vodni viri za pitno vodo v regiji Jugovzhodna Slovenija predstavljajo izjemno pomemben naravni kapital, vendar so zaradi značilnosti kraškega okolja zelo občutljivi na vplive človeka. Ključni izzivi so predvsem:</p> <ul style="list-style-type: none"> – visoka ranljivost kraških vodonosnikov – razpršeno onesnaževanje iz kmetijstva – nepopolna kanalizacijska infrastruktura (razpršenost naselij)

	<ul style="list-style-type: none"> – vpliv melioracij na vodni režim – učinkovitejše varovanje vodnih virov – pomanjkanje systemskega monitoringa voda – podnebne spremembe – varstvo kraških ekosistemov. <p>Zato je nujno razviti celovit regionalni pristop k varstvu in krepitvi vodnih virov, ki bo zagotavljal dolgoročno varnost oskrbe s pitno vodo ter ohranjanje vodnih ekosistemov.</p>
<p>4. Opredelitev namena in doprinosa izvedbenega projekta za uresničevanje TKT- JZP</p>	<p>Namen projekta je zagotoviti dolgoročno zaščito, trajnostno upravljanje in krepitev vodnih virov, ki so ključni za oskrbo prebivalstva s kakovostno pitno vodo, ohranjanje vodnih ekosistemov ter povečanje podnebne odpornosti prostora. Projekt je usmerjen v celostno obravnavo vodnih sistemov v regiji Jugovzhodna Slovenija, kjer vodni viri temeljijo predvsem na občutljivih kraških vodonosnikih, ki zahtevajo posebno zaščito pred onesnaženjem in nepremišljenimi posegi v prostor. S projektom želimo vzpostaviti integriran pristop k upravljanju vodnih virov, ki bo povezoval varstvo narave, upravljanje prostora, komunalno infrastrukturo, kmetijstvo in podnebno prilagajanje.</p> <p>Doprinosa projekta: Projekt »Varstvo in krepitev vodnih virov« bo prispeval k:</p> <ul style="list-style-type: none"> – izboljšanju kakovosti voda – večji varnosti oskrbe s pitno vodo – večji podnebni odpornosti prostora – boljšemu upravljanju vodnih sistemov – zaščiti kraških vodnih ekosistemov – trajnostnemu razvoju regije. <p>Projekt zato predstavlja ključni razvojni ukrep za dolgoročno zaščito vodnih virov in trajnostni razvoj regije JV Slovenija.</p> <p>Obrazložitev:</p> <p>Vodni viri predstavljajo eno najpomembnejših naravnih dobrin Jugovzhodne Slovenija in so ključni za dolgoročno varno oskrbo prebivalstva s pitno vodo, za ohranjanje vodnih ekosistemov ter za trajnostni razvoj prostora. Regija se v veliki meri oskrbuje s pitno vodo iz kraških vodonosnikov in naravnih izvirov, ki so značilni za območje Dolenjske, Kočevske in Bele krajine. Ti vodni sistemi so sicer bogati z vodo, vendar so zaradi značilnosti kraškega podzemlja izjemno občutljivi na onesnaženje in spremembe vodnega režima.</p> <p>Kraški vodonosniki imajo zelo omejeno naravno sposobnost filtracije, zato lahko onesnaženje s površja relativno hitro vpliva na kakovost podzemnih voda. Na stanje vodnih virov vplivajo različni dejavniki, kot so razpršeno onesnaževanje iz kmetijstva,</p>

nepopolna kanalizacijska infrastruktura v nekaterih naseljih, urbanizacija prostora ter spremembe vodnega režima zaradi melioracijskih posegov in regulacij vodotokov. Dodatne izzive predstavljajo tudi podnebne spremembe, ki vplivajo na količino in razporeditev padavin, povečujejo pogostost sušnih obdobj in povzročajo večja nihanja vodostajev. Takšni trendi lahko dolgoročno vplivajo na razpoložljivost vodnih virov za pitno vodo.

Analize stanja in ugotovitve občin v regiji kažejo, da bo v prihodnjih letih potrebno okrepiti sistem varstva vodnih virov ter zagotoviti dodatne vodne kapacitete za stabilno oskrbo prebivalstva s pitno vodo.

Zato projekt predvideva celovit pristop k varstvu in krepitvi vodnih virov, ki vključuje:

- zaščito obstoječih vodnih virov za pitno vodo,
- izboljšanje kakovosti podzemnih in površinskih voda,
- vzpostavitev učinkovitejšega sistema monitoringa vodnih virov,
- izboljšanje upravljanja vodovarstvenih območij,
- uvajanje naravnih rešitev za izboljšanje vodnega režima,
- ter izgradnjo novih vodnih virov za pitno vodo.

Poseben poudarek projekta je namenjen tudi razvoju novih vodnih virov, ki bodo povečali zanesljivost in odpornost sistema oskrbe s pitno vodo. Izgradnja novih vodnih virov lahko vključuje:

- razvoj novih vodnih zajetij,
- raziskave in vzpostavitev novih podzemnih vodnih virov,
- povezovanje obstoječih vodovodnih sistemov,
- povečanje kapacitet vodnih zajetij.

Takšni ukrepi so pomembni za zagotavljanje dolgoročne vodne varnosti regije, še posebej ob upoštevanju rasti prebivalstva, gospodarskega razvoja in podnebnih sprememb.

Projekt hkrati prispeva tudi k varovanju kraških vodnih ekosistemov, ki so habitat številnih redkih in zaščitene vrst, med katerimi ima posebno mesto močeril (*Proteus anguinus*). Ohranjanje teh habitatov je neposredno povezano tudi z ohranjanjem kakovosti podzemnih vodnih virov.

Z izvajanjem predlaganih ukrepov bo projekt prispeval k izboljšanju kakovosti pitne vode, povečanju zanesljivosti oskrbe s pitno vodo, zmanjšanju tveganj onesnaženja vodnih virov ter k večji podnebni odpornosti vodnih sistemov.

Projekt je zato ključnega pomena za dolgoročno zaščito vodnih virov, za zagotavljanje kakovostne pitne vode za prebivalce regije ter za trajnostno upravljanje naravnih virov v Jugovzhodni Sloveniji.

<p>5. Opredelitev ciljev izvedbenega projekta za uresničevanje TKT-JZP</p>	<p>1. Projektni cilji (PC) ob zaključku projekta PC1: Nadgrajen celovit sistem varstva vodnih virov za pitno vodo v regiji JV Slovenije PC2: Povečano število rezervnih vodnih virov za pitno vodo glede na 2026 PC3: Zagotovljena zanesljivost oskrbe s pitno vodo vseh prebivalcev v JV Sloveniji PC3: Izboljšana kakovost podzemnih in površinskih voda v ključnih vodnih sistemih regije glede na 2026 PC4: Povečano število vzpostavljenih sistemov monitoringa voda glede na 2026</p> <p>2. Okoljski cilji (OC) OC1: Izboljšano ekološko stanje podzemnih in površinskih voda v JV regiji glede na 2026 OC2: Okrepljena zaščita kraških vodonosnikov in vodnih ekosistemov glede na 2026 OC3: Povečana sposobnost krajine za zadrževanje vode in izboljšana naravna zaščita pred poplavami glede na 2026</p> <p>3. Družbeni cilji (DC) DC1: Zagotovljena dolgoročno varna in kakovostna oskrba prebivalcev JV Slovenija s pitno vodo. DC2: Povečana ozaveščenost prebivalcev, gospodarstva in kmetijstva o pomenu varstva vodnih virov in odgovorne rabe vode glede na izhodiščno leto</p> <p>4. Ekonomski cilji (EC) EC1: Razvit inovativni sistem upravljanja in monitoringa vodnih virov. EC2: Večje število digitalnih sistemov za upravljanje in monitoring vodnih virov glede na 2026 EC3 : Razvoj inovativnih podjetij in startupov na področju digitalizacije, monitoringa in upravljanja z vodnimi viri</p>
<p>6. Opredelitev ključnih kazalcev uspešnosti izvedbenega projekta glede na 3 trajnostne vidike</p>	<p>Projektne kazalci PK1: Število rezervnih vodnih virov za pitno vodo. PK2: Površina območij z uvedenimi ukrepi za izboljšanje vodnega režima in zadrževanje vode v krajini (ha). PK3: Število vodnih virov z izboljšanim sistemom zaščite in monitoringa kakovosti vode. PK4: Količina pitne vode iz novih zajetij (m³)</p> <p>Okoljski kazalci OK1: Izboljšana kemijsko in ekološko stanje podzemnih in površinskih voda (koncentracija nitratov v vodi glede na 2026) OK2: Povečana površina zaščitene ali izboljšane vodovarstvene območij (ha) glede na 2026 OK3: Povečana površina območij z izboljšanim zadrževanjem vode v krajini (ha) glede na 2026</p> <p>Družbeni kazalci DK1: Delež prebivalcev z dolgoročno zagotovljeno varno oskrbo s pitno vodo (%)</p>

	DK2: Delež prebivalcev, ki ima urejeno ustrezno čiščenje odpadnih voda (%) DK3: Zmanjšano število motenj v javni oskrbi s pitno vodo glede na 2026 Ekonomski kazalci EK1: Število podjetij, ki imajo trajnostno krožno uporabo vodnih virov EK2: Število vzpostavljenih digitalnih platform (št.) EK3: Stopnja digitalizacije upravljanja pitne vode (%)								
7. Okviren terminski plan po fazah	Faza	Aktivnosti	2026	2027	2028	2029	2030	2031 - 2035	
	1. Analiza stanja vodnih virov in strateško načrtovanje	analiza vodnih virov, vodne bilance, analiza kakovosti pitne vode, ocena tveganj (onesnaženje, suša, poplave), priprava regijskega programa vodne varnosti	●	●	●	●			
	2. Identifikacija novih vodnih virov	hidrogeološke raziskave, raziskovalne vrtine, analiza vodonosnikov, določitev novih vodnih zajetij	●	●	●	●	●	●	
	3. Prostorsko umeščanje projektov (kritična faza)	vključitev projektov v OPN / DPN, določitev vodovarstvenih območij, usklajevanje z državnimi institucijami, lastništva zemljišč	●	●	●	●	●	●	●
	4. Projektiranje in pridobivanje dovoljenj (kritična faza)	hidrogeološke študije, študije vplivov na okolje, projektna dokumentacija, vodna soglasja, okoljska dovoljenja, odkupi zemljišč, služnosti		●	●	●	●	●	●
	5. Zagotovitev financiranja (kritična faza)	prijave na EU razpise, finančna konstrukcija, investicijski programi	●	●	●	●	●	●	●
	6. Izgradnja infrastrukture vodnih virov	izgradnja vodnih zajetij, vodovodnih povezav, zaščita vodnih virov, retencijska območja			●	●	●	●	
	7. Vključevanje javnosti in deležnikov	javne predstavitve projektov, vključevanje lokalnih skupnosti, participativni procesi, obravnave v občinah	●	●	●	●			

	8. Digitalni monitoring, upravljanje in vzdrževanje vodnih virov	digitalni monitoring kakovosti in količine vode, upravljanje vodnih virov, prilagajanje ukrepov				●	●	●
8. Projekti občin, ki bi jih lahko izvedli znotraj tega projekta	Občina	Projekt	Vsebina projekta	Čas izvedbe				
	Novo mesto	Izboljšanje obstoječih in odprtje novih virov pitne vode	raziskave novih vodnih virov, zaščita vodonosnikov, povečanje kapacitete vodnih zajetij	2026–2030				
		Optimizacija in gradnja vodovodnega omrežja	posodobitev vodovodnega sistema, zmanjšanje izgub vode	2026–2030				
	Črnomelj	Zaščita vodnega vira Dobljče	zaščita vodovarstvenega območja in monitoring kakovosti vode	2026–2030				
		Kanalizacija Dobljče–Grič	odvajanje in čiščenje odpadnih voda ter zaščita habitatov človeške ribice	2027–2028				
		Poplavne študije	analize poplavne ogroženosti in priprava ukrepov	2026–2028				
	Metlika	Ureditev vodotokov Kolpa–Lahinja–Sušica–Obrh	revitalizacija vodotokov in izboljšanje ekološkega stanja voda	2028–2035				
		Manjši vodovodni in kanalizacijski projekti	izboljšanje oskrbe s pitno vodo in odvajanja odpadnih voda	2026–2035				
	Kočevje	Sistem malih čistilnih naprav + modra infrastruktura	čiščenje odpadnih voda v razpršenih naseljih	2026–2032				
		Reško jezero – nadgradnja rezervata	zaščita vodnega ekosistema in monitoring vode	2027–2030				
		Ureditev mestnega dela reke Rinže	revitalizacija rečnega prostora in izboljšanje vodnega režima	2026–2027				
	Trebnje	Kanalizacijski sistemi	izboljšanje odvajanja odpadnih voda in zaščita vodnih virov	2026–2030				
		Ureditev obrežja Temenice	revitalizacija vodotoka in izboljšanje ekološkega stanja	2027–2030				

	Šentjernej	Sistem zadrževalnikov	zadrževanje vode v krajini in zmanjšanje poplav	2027–2032	
Protipoplavna ureditev Kobila		zmanjšanje poplavne ogroženosti naselij	2026–2030		
Revitalizacija vodotokov Pendirjevka–Krka		izboljšanje vodnega režima in kakovosti vode	2027–2032		
9. Medobčinski projekti JV regije Slovenije v zvezi z VARSTVOM IN KREPITVIJO VODNIH VIROV	Regijski projekt		Občine	Čas izvedbe	
	Regionalni program novih vodnih virov		Vse občine	2026–2035	
	Modernizacija vodovodnega omrežja		Vse občine	2026–2035	
	Zaščita vodnih virov in kanalizacija		Vse občine	2026–2035	
	Revitalizacija vodotokov, jezer		Vse občine	2026–2035	
	Poplavna varnost in zadrževalniki		Šentjernej	2026–2035	
10. Opredelitev morebitnih tveganj pri izvajanju projekta in pri doseganju ciljev	Tveganje	Opis tveganja	Verjetnost	Vpliv na projekt	Predlagani ukrepi za obvladovanje
	Spremembe državnih razvojnih prioritet	Spremembe prioritet države lahko vplivajo na financiranje vodnih projektov	majhna	velika	vklučitev projekta v regionalne in nacionalne razvojne dokumente
	Zamude pri umeščanju v prostorske načrte (OPN / DPN)	Projekti vodnih virov niso vključeni v prostorske akte	srednja	velika	zgodnja vključitev občin in države v prostorsko načrtovanje
	Neurejeno lastništvo zemljišč	zemljišča za vodne vire ali infrastrukturo niso v javni lasti	velika	velika	odkup zemljišč, služnosti, zgodnji dogovori z lastniki
	Pritožbe in upravni postopki	Pritožbe lastnikov zemljišč, civilnih iniciativ ali drugih deležnikov lahko podaljšajo postopke pridobivanja dovoljenj ali gradbenega dovoljenja.	srednja	velika	zgodnje vključevanje javnosti, transparentna komunikacija, participacija prebivalcev, mediacija z lastniki zemljišč

	Dolgotrajno pridobivanje vodnih soglasij	soglasja Direkcije za vode ali ARSO trajajo dlje kot načrtovano	velika	velika	zgodnja priprava strokovnih podlag
	Okoljska dovoljenja	potreba po presoji vplivov na okolje	srednja	velika	kakovostne študije in vključevanje strokovnjakov
	Omejitve sofinanciranja za naselja z manj kot 2000 PE in vodnih sistemov po 10000 PE	Evropski razpisi za vodno in komunalno infrastrukturo pogosto določajo minimalno velikost aglomeracij (npr. 2000 PE ali več). V regijah z razpršeno poselitvijo to lahko pomeni, da del naselij ne izpolnjuje pogojev za financiranje.	velika	velika	združevanje projektov na regijskem nivoju , povezovanje vodnih sistemov več občin, uporaba državnih sredstev ali sklada za vode za manjša naselja
	Onesnaženje podzemnih voda	vpliv kmetijstva, kanalizacije ali industrije na kakovost pitne vode	srednja	velika	monitoring kakovosti vode, zaščita vodovarstvenih območij
	Nezadostna kapaciteta	raziskave pokažejo manjšo kapaciteto vodonosnikov	majhna	velika	dodatne hidrogeološke raziskave

6. ZAKLJUČEK

Regija Jugovzhodna Slovenija razpolaga z izjemnimi naravnimi danostmi, ki predstavljajo trdno razvojno osnovo za nadaljnji trajnostni razvoj prostora. Bogati vodni sistemi, obsežne gozdne površine, krajinska raznolikost ter relativno dobra dostopnost naravnega okolja omogočajo razvoj kakovostnega življenjskega okolja, trajnostnega turizma ter podnebno odpornih naselij. Analiza je hkrati pokazala, da prebivalci te potencialne jasno prepoznajo in izražajo visoko stopnjo interesa za nadaljnji razvoj javnih zelenih in modrih površin, zlasti na področju urejanja rek, dostopnosti do voda, razvoja rekreacijskih poti ter izboljšanja kakovosti urbanega prostora.

Kljub številnim prednostim pa razvoj tega področja še vedno spremljajo pomembni sistemski izzivi. Med ključnimi izzivi izstopajo razdrobljeno upravljanje med različnimi sektorji in institucijami, nepovezanost posameznih projektov, pomanjkanje dolgoročnih finančnih mehanizmov, omejene kadrovske kapacitete ter pomanjkanje enotnih podatkovnih baz in kazalnikov za spremljanje učinkov investicij. Dodatno kompleksnost prinašajo podnebne spremembe, večja obremenjenost vodnih virov ter vse večje potrebe prebivalcev po kakovostnih, dostopnih in varnih javnih prostorih.

Posebna vrednost projekta TKT–JZP je v celostnem pristopu, ki združuje analitične podlage, strokovna znanja ter aktivno vključevanje občin, strokovnjakov in prebivalcev. Na tej osnovi so bili oblikovani konkretni razvojni predlogi in projektne usmeritve, ki omogočajo prehod od posameznih, nepovezanih ureditev k bolj usklajenemu in strateško vodenemu razvoju zeleno-modre infrastrukture. Predlagani projekti na področju dostopnosti, urejanja urbanih zelenih površin, varstva vodnih virov ter razvoja povezanih zeleno-modrih koridorjev predstavljajo pomembno podlago za prihodnje investicije in razvojne programe regije.

Za učinkovitejši razvoj bo v prihodnje ključno okrepiti sodelovanje med občinami, državnimi institucijami, razvojnimi organizacijami in gospodarstvom ter zagotoviti bolj sistematičen pristop k načrtovanju in upravljanju prostora. Posebno razvojno priložnost predstavljajo večji medobčinski projekti, ki povezujejo vodne vire, rekreacijske poti, zelene površine, trajnostno mobilnost ter razvoj novih storitev in inovacij. Ob tem bo pomembno tudi nadaljnje uvajanje digitalnih orodij, vzpostavitev enotnih evidenc zeleno-modre infrastrukture ter razvoj sistema kazalnikov za spremljanje učinkov projektov.

Za dolgoročni uspeh regije pa bodo nujne tudi sistemske spremembe na ravni države. Potrebna je jasnejša institucionalna vloga regij oziroma njihova okrepitev kot razvojnih nosilcev, ki bodo lahko usklajevali večje projekte in povezovali različne deležnike. Hkrati je treba zagotoviti stabilne in predvidljive finančne vire, ki bodo omogočali dolgoročno načrtovanje, izvajanje in vzdrževanje projektov zeleno-modre infrastrukture. Pomemben element predstavlja tudi večja avtonomija regij pri določanju razvojnih prioritet, saj lahko le tako razvojne usmeritve učinkovito odražajo dejanske potrebe prostora. Takšen pristop bo prispeval k večji učinkovitosti in kakovosti investicij ter dolgoročno tudi k višjemu zadovoljstvu prebivalcev in drugih uporabnikov prostora.

Jugovzhodna Slovenija ima vse pogoje, da ob ustrezni institucionalni podpori, stabilnem financiranju in nadaljnjem povezovanju deležnikov postane ena vodilnih slovenskih regij na področju trajnostnega upravljanja zeleno-modre infrastrukture ter primer dobre prakse tudi v širšem evropskem prostoru.

VIRI IN LITERATURA

1. SIMONETI, Maja. *Zelene površine mesta in njihova vloga v kakovosti bivanja*. Ljubljana: Urbanistični inštitut Republike Slovenije, 2016.
2. SIMONETI, Maja. *Zelena infrastruktura kot razvojni potencial slovenskih mest*. Ljubljana: Urbanistični inštitut Republike Slovenije, 2020.
3. MLADENOVICH, Luka. *Trajnostno načrtovanje mest in mobilnosti*. Ljubljana: Urbanistični inštitut Republike Slovenije, 2018.
4. FIKFAK, Alenka. *Trajnostni razvoj urbanega prostora*. Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Fakulteta za arhitekturo, 2017.
5. LAMPIČ, Barbara. *Prostorski vidiki trajnostnega razvoja v Sloveniji*. Ljubljana: Filozofska fakulteta, 2019.
6. ATANASOVA, Nataša et al. Nature-based solutions for resilient urban water systems. *Journal of Environmental Management*, 2021.
7. KOVAČIČ, Gregor. *Vodni viri Slovenije in njihova ranljivost*. Ljubljana: ZRC SAZU, 2018.
8. BRILLY, Marko. *Poplavna ogroženost in prilagajanje na podnebne spremembe*. Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Fakulteta za gradbeništvo in geodezijo, 2022.
9. KAJFEŽ BOGATAJ, Lučka. *Podnebne spremembe: izzivi in priložnosti*. Ljubljana, 2019.
10. GOLOBIČ, Mojca. *Prostorsko načrtovanje in podnebna odpornost*. Ljubljana: Biotehniška fakulteta, 2016.
11. GOLOBIČ, Mojca et al. Nature-based solutions in urban planning. *Environmental Science & Policy*, 2020.
12. NACIONALNI INŠTITUT ZA JAVNO ZDRAVJE. *Zdravje in okolje: vpliv zelenih površin na zdravje prebivalcev*. Ljubljana: NIJZ, 2022.

Mednarodni in EU dokumenti

1. *Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development*. New York: United Nations, 2015.
2. UNITED NATIONS. *New Urban Agenda*. Quito: United Nations, 2016.
3. CONVENTION ON BIOLOGICAL DIVERSITY. *Kunming-Montreal Global Biodiversity Framework*. Montreal, 2022.
4. WORLD HEALTH ORGANIZATION. *Urban green spaces and health: a review of evidence*. Copenhagen: WHO Regional Office for Europe, 2016.
5. EUROPEAN COMMISSION. *Green Infrastructure (GI) – Enhancing Europe’s Natural Capital*. COM(2013) 249 final. Brussels, 2013.
6. EUROPEAN COMMISSION. *EU Biodiversity Strategy for 2030: Bringing nature back into our lives*. Brussels, 2020.
7. EUROPEAN COMMISSION. *Forging a climate-resilient Europe – the new EU Strategy on Adaptation to Climate Change*. Brussels, 2021.
8. EUROPEAN PARLIAMENT AND COUNCIL. *Regulation (EU) 2024/1991 on nature restoration*. Brussels, 2024
9. *EU Biodiversity Strategy for 2030*, COM(2020) 380 final – Evropska komisija – 2020.
10. *Forging a climate-resilient Europe – the new EU Strategy on Adaptation to Climate Change*, COM(2021) 82 final – Evropska komisija – 2021.
11. *EU Action Plan: “Towards Zero Pollution for Air, Water and Soil”*, COM(2021) 400 final – Evropska komisija – 2021.
12. *EU Soil Strategy for 2030*, COM(2021) 699 final – Evropska komisija – 2021
13. *Kunming-Montreal Global Biodiversity Framework – Konvencija o biološki raznovrstnosti – 2022*.

Slovenski strateški dokumenti

1. Strategija prostorskega razvoja Slovenije 2050 (SPRS 2050). Ljubljana, 2020.
2. Nacionalni program varstva okolja 2022–2030 (NPVO). Ljubljana, 2022.
3. Program upravljanja območij Natura 2000 za obdobje 2023–2028 (PUN). Ljubljana, 2023.
4. Resolucija o Nacionalnem programu varstva okolja za obdobje 2020–2030 (ReNPVO20–30) – Republika Slovenija – 2020.
5. Načrt upravljanja voda 2022–2027 – Republika Slovenija – 2022/2023.
6. Načrt zmanjševanja poplavne ogroženosti 2022–2027 – Republika Slovenija – 2022.
7. Strategija prilagajanja na podnebne spremembe. Ljubljana, 2016.

Slovenska zakonodaja

1. Zakon o urejanju prostora (ZUreP-3)
2. Zakon o varstvu okolja (ZVO-2)
3. Zakon o ohranjanju narave (ZON)
4. Zakon o vodah (ZV-1) – temeljni zakon za upravljanje voda, vodna zemljišča, priobalna zemljišča in vodna soglasja.
5. Uredba o vodovarstvenih območjih. Uradni list RS, št. 64/04 s spremembami.
6. Uredba o odvajanju in čiščenju komunalne odpadne vode. Uradni list RS, št. 98/15, 76/17, 81/19 in 194/21.
7. Uredba o stanju površinskih voda. Uradni list RS, št. 14/09, 98/10 in 96/13.
8. Uredba o stanju podzemnih voda. Uradni list RS, št. 25/09, 68/12 in 66/16.

Ostali viri:

1. Dokumenti sodelujočih občin in RC Novo mesto, vezanih na JZMP
2. Primeri dobrih praks
3. Javno objavljene informacije in podatki v povezavi z JTMP

Priloga:

**DOBRE PRAKSE NA PODROČJU JAVNIH ZELENIH POVRŠIN IN VODA V OBČINAH
JUGOVZHODNE SLOVENIJE**